

Forskermobilitet i akademia

Eirik Øye

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2025/3

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 12. februar 2025

ISBN 978-82-587-2985-0 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Formålet med prosjektet er å kartlegge hvordan forskere beveger seg mellom sektorer, stillingstyper og fagområder, både innenfor og utenfor academia. Prosjektet belyser også hvordan mobiliteten utvikler seg over tid, med et særlig søkelys på faktorer som demografi, karriereløp og internasjonal bakgrunn.

Rapporten er skrevet av Eirik Øye ved seksjon for FoU, teknologi og næringslivets utvikling med innspill underveis fra Kaja Wendt og Hebe Gunnes. Rapporten er finansiert av Kunnskapsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 17. desember 2024

Erik Fjærli

Sammendrag

Denne analysen undersøker mobilitetsmønstre blant forskere med doktorgrad i akademie for 2012- og 2015-kohortene, med særlig vekt på deres bevegelser innad i akademie og mellom sektorer. I akademie inngår forskere fra universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og helseforetak. Datagrunnlaget er hentet fra SSBs Forskerpersonalregister, sysselsettingsstatistikk og A-ordningen. Resultatene viser tydelige forskjeller mellom kohortene, fagområdene og ulike karrierefaser, samtidig som det kommer frem at akademie er en stabil destinasjon for flertallet gjennom store deler av karrieren.

For 2012-kohorten, er 64 prosent fortsatt i akademie i 2023. Tilsvarende andel for 2015-kohorten er 72 prosent. Forskerne som forblir i akademie utgjør en betydelig andel, 59 prosent i 2012-kohorten og 68 prosent i 2015-kohorten har blitt i akademie gjennom hele perioden. Mobilitet ut av akademie er med andre ord relativt begrenset, og blant de som forlater sektoren, returnerer bare rundt 11–18 prosent innen 2023.

Forskere tidlig i karrieren, med 0–5 år siden disputas, har noe bevegelse ut av akademie. Dette gjelder spesielt til utlandet eller ukjent sektor. For 2012-kohorten var 12 prosent inntil utlandet/ukjent, og 42 prosent av disse ble værende der frem til 2023. For 2015-kohorten var andelen noe lavere, med 10 prosent som dro ut, hvorav 40 prosent ikke vendte tilbake. Flertallet av disse forskerne har internasjonal bakgrunn, ofte fra Europa og Asia, og er i stor grad i stillinger som postdoktorer før de forlater landet.

Privat sektor fremstår som en stabil, men relativt liten endelig destinasjon for forskere som forlater akademie. Rundt 8 prosent av forskerne i begge kohorter var i privat sektor i 2023, og få av de som beveger seg dit returnerer til akademie (0,5–1 prosent). Flertallet blir værende i privat sektor, med 75 prosent i 2012-kohorten og 81 prosent i 2015-kohorten som ikke vender tilbake til akademie. Offentlig sektor utgjør en tilsvarende liten, men stabil andel, med 6–7 prosent av forskerne registrert her i 2023. Samtidig er returandelen til akademie noe høyere fra offentlig sektor sammenlignet med privat sektor.

Forskjeller mellom fagområdene er tydelige i mobilitetsmønstrene. Humaniora og samfunnsvitenskap har den høyeste andelen forskere som forblir i akademie, med 74 prosent for 2015-kohorten ved 2023. Matematikk, teknologi og landbruk preges av høy internasjonal mobilitet og har den største andelen forskere med utenlandsk doktorgrad (30 prosent i 2015-kohorten). Medisin og helsefag skiller seg ut med en stabil intern mobilitet.

Det er også tydelige variasjoner i mobilitet knyttet til hvor lenge det er siden forskerne disputerte. Gruppen med 0–5 år siden disputas viser større fleksibilitet og er mer internasjonalt mobile. For 2012-kohorten var 12 prosent inntil utlandet/ukjent, sammenlignet med lavere andeler i de eldre kohortene. Samtidig forblir 70–73 prosent av de nyutdannede i akademie. For forskere med 6–10 år siden disputas øker stabiliteten i akademie, med 76–78 prosent som fortsatt er i sektoren, mens karriereutviklingen gjenspeiles i en større andel stillinger som har blitt førsteamanuensis (28–29 prosent) og professor (20 prosent). Blant forskere med mer enn 10 år siden disputas er stabiliteten høyest, men andelen som forblir i akademie synker noe til 56–67 prosent på grunn av pensjonering (15–25 prosent).

Samlet sett viser analysen at akademie er en stabil karrierevei for forskere, med høy grad av kontinuitet og begrenset mobilitet ut av sektoren. Samtidig reflekterer mobiliteten både strukturelle faktorer som internasjonalisering og individuelle karrierevalg, der særlig yngre forskere tidlig utforsker muligheter internasjonalt før de eventuelt returnerer til akademie.

Abstract

This analysis examines mobility patterns among researchers with doctoral degrees in academia for the 2012 and 2015 cohorts, with a particular focus on movements within academia and between sectors. Academia covers researchers in higher education institutions, research institutes, and health trusts. The data is drawn from Statistics Norway's The research personnel register and employment statistics. The results reveal clear differences between cohorts, fields of study, and career phases, while highlighting academia as a stable destination for most researchers throughout much of their careers.

For the 2012 cohort, 64 percent remained in academia by 2023, while the corresponding share for the 2015 cohort was 72 percent. Researchers who stay within academia represent a significant proportion, with 59 percent of the 2012 cohort and 68 percent of the 2015 cohort remaining in academia throughout the entire period. At the same time, mobility out of academia is relatively limited, with only around 11–18 percent of those who leave returning to the sector by 2023.

Researchers early in their careers, with 0–5 years since completing their doctorate, display some movement out of academia, particularly to international or unknown sectors. For the 2012 cohort, 12 percent entered this category, and 42 percent of them remained abroad or in the unknown sector until 2023. For the 2015 cohort, this share was slightly lower, with 10 percent leaving and 40 percent not returning. Most of these researchers have international backgrounds, often from Europe and Asia, and are largely employed as postdoctoral fellows before leaving the country.

The private sector emerges as a stable yet relatively small destination for researchers leaving academia. Around 8 percent of researchers in both cohorts were employed in the private sector in 2023, and very few who enter this sector return to academia (0.5–1 percent). The majority remain in the private sector, with 75 percent of the 2012 cohort and 81 percent of the 2015 cohort not returning to academia. The public sector represents a similarly small but stable share, with 6–7 percent of researchers recorded in this sector in 2023. At the same time, the return rate to academia from the public sector is somewhat higher compared to the private sector.

Differences across fields of study are evident in the mobility patterns. Humanities and social sciences have the highest proportion of researchers remaining in academia, with 74 percent of the 2015 cohort still in academia by 2023. Mathematics, technology, and agriculture show high international mobility and the largest proportion of researchers with foreign doctoral degrees (30 percent in the 2015 cohort). Medicine and health sciences stand out with stable internal mobility.

There are also clear variations in mobility depending on the time since researchers completed their doctorates. The group with 0–5 years since completion displays greater flexibility and higher international mobility. For the 2012 cohort, 12 percent entered international or unknown sectors, compared to lower proportions in older cohorts. At the same time, 70–73 percent of newly graduated researchers remained in academia. For researchers with 6–10 years since completion, stability in academia increases, with 76–78 percent still in the sector, while career development is reflected in a larger share of associate professor positions (28–29 percent) and professor positions (20 percent). Among researchers with more than 10 years since completion, stability is highest, though the share remaining in academia decreases slightly to 56–67 percent, largely due to retirements (15–25 percent).

Overall, the analysis shows that academia represents a stable career path for researchers, characterized by a high degree of continuity and limited mobility out of the sector. At the same time, mobility reflects both structural factors, such as internationalization, and individual career choices, where younger researchers tend to explore international opportunities early in their careers before potentially returning to academia.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
Abstract.....	5
1. Introduksjon	7
1.1. Forskermobilitet og forskerrekrutteringsmonitor	7
2. Metode og datagrunnlag	11
2.1. Datagrunnlag	11
2.2. Demografi i 2012-populasjonen	14
2.3. Demografi i 2015-populasjonen	16
3. Analyse	18
3.1. Generelle bevegelsesmønstre – Totalnivå 2012- og 2015-kohortene	18
3.2. Mobilitetsmønstre hos forskjellige doktorgradsgrupperinger	22
3.3. Menn og kvinner	27
3.4. Fagområder	30
3.5. Oppsummering	31
Referanser	34
Figurregister	35
Tabellregister	36

1. Introduksjon

1.1. Forskermobilitet og forskerrekrutteringsmonitor

Det norske forskningssystemet er delt inn i ulike forskningsutførende sektorer.¹ Universitets- og høyskolesektoren har et hovedansvar for utdanningen av forskerne og selv om andelen har minnet over tid, står sektoren for mesteparten av grunnforskningen i Norge. Instituttsektoren er på mange måter et særtrekk ved det norske forskningssystemet, i kraft av sin størrelse. Den ble i sin tid opprettet for å ta seg av forskningsbehov i næringslivet og utfører i første rekke anvendt forskning. Næringslivet står for halvparten av norsk FoU-aktivitet, i første rekke utføres her utviklingsarbeid for produksjon av varer og tjenester. Andelen forskere med en doktorgrad i næringslivet er stabilt lav på omkring 10 prosent.

Det er en vanlig oppfatning at mobilitet bidrar til økt kvalitet ved at ideer og metoder deles. Samarbeid og konkurranse mellom de ulike forskningsutførende sektorene gir styrket konkurransekraft og innovasjonsevne (jf. [Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning](#) hos regjeringen.no). I den senere tid er internasjonale forskerkarrierer et tema som står høyt på den [forskningspolitiske agendaen](#) (Balanseshub hos nifu.no) i mange land, blant annet som følge av EUs politikkagenda for det europeiske forskningsområdet ERA der en egen tiltakspakke tar for seg forskerkarrierer (ERA 4). Norge er blant landene som har nytt godt av internasjonal mobilitet (brain gain) i en tid da globale forskningsmiljøer konkurrerer om de beste talentene. Innenfor enkelte fagfelt er det utfordrende å rekruttere og nasjonal forskermobilitet mellom sektorer kan være av stor betydning. Den foreliggende rapporten tar frem ny statistikk om mobilitet blant forskere i akademisk dvs. universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren og herunder helseforetakene, og ut av Norge.

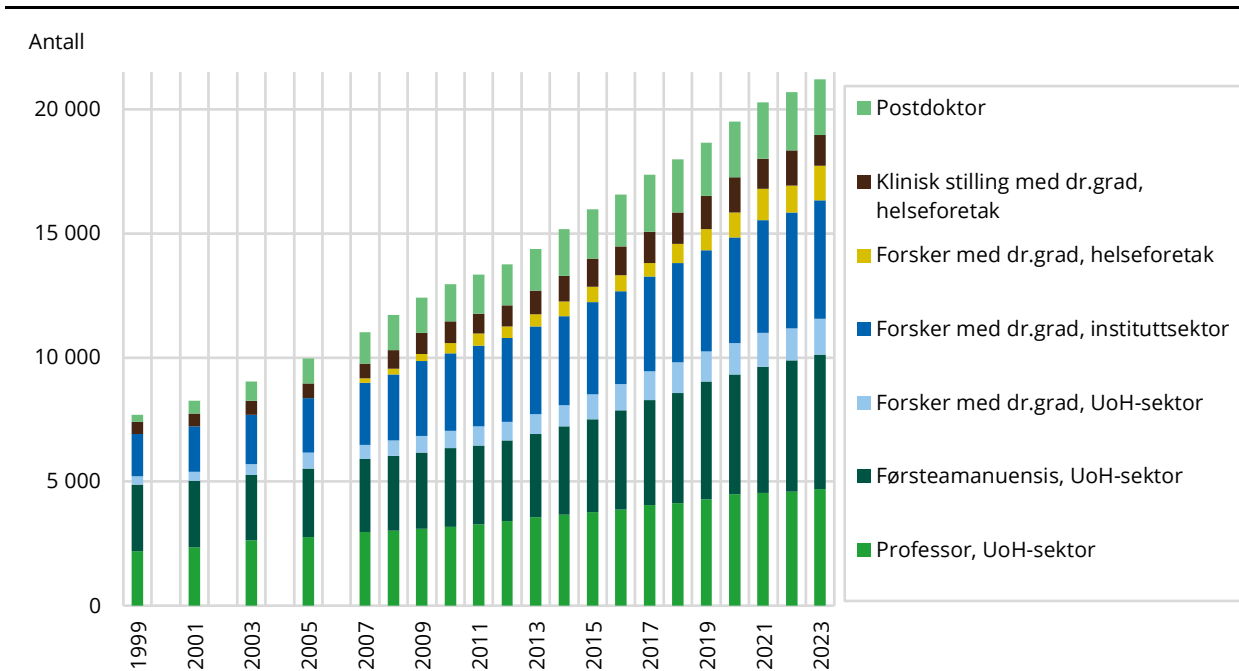
Mobilitet blant forskere er et sentralt forskningspolitisk tema som har vært undersøkt i flere tidligere studier. Blant annet peker NIFU-rapporten *Attraktive akademiske karrierer?* (Frølich et al., 2019) på betydningen av mobilitet i universitets- og høyskolesektoren og fremhever viktigheten av å fremme attraktive karriereveier innen akademisk. Videre har rapporten *International and Sector Mobility in Norway* (Iversen et al., 2014) belyst mobilitet mellom sektorer, noe som gir et verdifullt grunnlag for å forstå dagens mobilitetsmønstre blant forskere.

Denne analysen bygger videre på dette arbeidet ved å følge forskere med oppnådd doktorgrad i 2012- og 2015-kohortene, som på dette tidspunktet var registrert som forskere i SSBs Forskerpersonalregister. Det vil si at populasjonen består av forskere som er ansatt i akademisk. Akademisk omfatter her universitets- og høyskolesektoren (inkludert universitetssykehus) og instituttsektoren (inkludert helseforetak uten universitetssykehusfunksjon og private, ideelle sykehus). De aktuelle kohortene følges hvert tredje år frem til 2023, med søkelys på å kartlegge mobilitetsmønstre på tvers av sektorer, fagområder og mer. Se figur 1.1 for oversikt over antallet personer i utvalgte stillinger som krever doktorgrad.

---

¹ I FoU-statistikken og i denne rapporten inngår helseforetak med universitetssykehusfunksjon i universitets- og høyskolesektoren, mens øvrige helseforetak inngår i instituttsektoren.

Figur 1.1. Antall personer i utvalgte stillinger som krever doktorgrad, ved norske universiteter, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutter. 1999–2023

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Universitets- og høyskolelektorer, førstelektorer og dosenter, samt forsker III i instituttsektoren og vit.ass. er stillinger som ikke krever doktorgrad, og som dermed faller utenfor denne analysen. Stipendiatene har heller ikke doktorgrad, og vil ikke bli inkludert i analysen før etter at de har disputert.

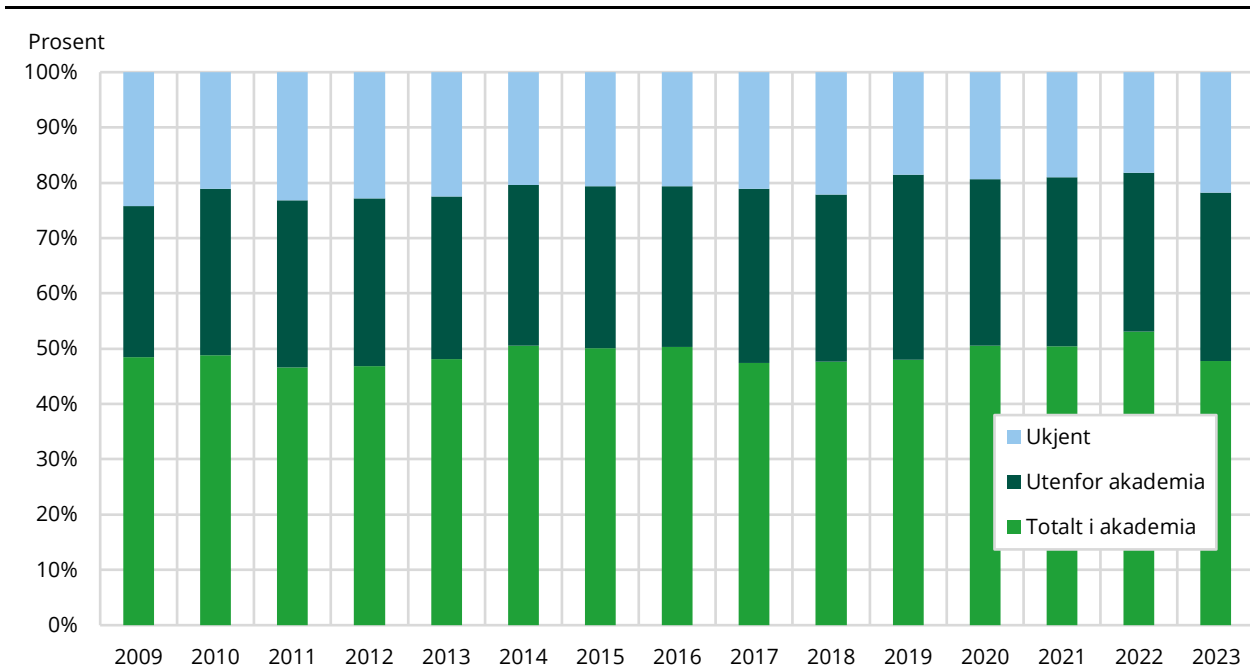
SSB har også en egen Forskerrekrutteringsmonitor som gir et bredere perspektiv på mobilitet og sysselsetting for ph.d.-kandidater. Monitoren følger alle personer tatt opp på doktorgradsutdanning ved et norsk universitet eller en norsk høyskole fra og med 2005 til 2023, fra opptak til disputas og videre ut i arbeidslivet. Monitoren inkluderer m.a.o. også de som ikke fullfører doktorgraden og de som fullfører doktorgraden og får jobb utenfor akademia og gir dermed innsikt i mobilitetsmønstre som ikke er dekket i vår analyse. Monitoren lages og publiseres årlig av SSB, og er under stadig utvikling.

Monitoren viser blant annet at omtrent fire av fem ph.d.-kandidater er sysselsatt i Norge etter disputas. Blant disse jobber halvparten i akademia, med størst andel ved universiteter og høyskoler. Likevel ser vi store forskjeller basert på fagområde, statsborgerskap og sektor. Eksempelvis er det vanlig at kandidater innen teknologi går til næringslivet, mens humaniora og samfunnsvitenskap har høyest andel i akademia. For utenlandske doktorander er mobiliteten særlig høy, med over halvparten som forlater Norge etter disputas. Videre viser monitoren at kun 23 prosent av de som ikke fullfører doktorgraden er sysselsatt i akademia, og en betydelig andel av disse befinner seg utenfor norsk arbeidsliv.

Figur 1.2 her hentet fra forskerrekrutteringsmonitoren og omfatter personer som er tatt opp på et doktorgradsstudium fra og med 2005. Figuren viser hvordan doktorgradsutdannede totalt fra ulike årskull fordeler seg på tre kategorier – akademia, utenfor akademia og ukjent – i 2023. Forskerrekrutteringsmonitoren omfatter kun de som er tatt opp på et doktorgradsstudium fra og med 2005, altså er det mange flere som har disputert i perioden 2008–2012 enn det som fremgår i forskerrekrutteringsmonitoren. Vi ser at den prosentvise fordelingen på disse tre kategoriene forblir stabil. Dette indikerer at karrieremønstrene relativt forutsigbare.

Figur 1.2. Fordeling av ph.d.-kandidater tatt opp fra og med 2005 og som har disputert per 2023 etter sektor og år for disputas. Prosent

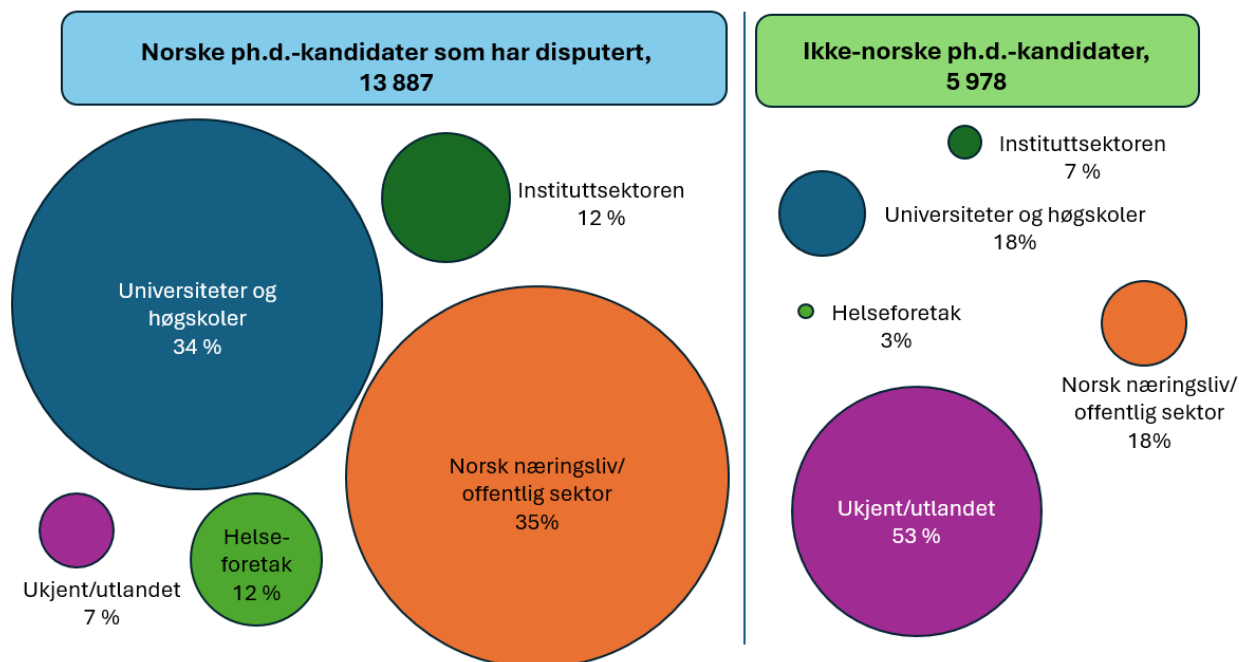

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 1.3 gir et komplementært perspektiv ved å vise forskjellene i sektortilknytning mellom norske og ikke-norske doktorgradsutdannede i 2023. Denne populasjonen er også hentet fra forskerrekutteringsmonitoren og representerer et annet og bredere datagrunnlag enn hovedanalysen i denne rapporten, i det også de som ikke jobber i akademisk er inkludert. Figuren fremhever hvordan nasjonalitet påvirker karriereløpene etter disputas, og gir verdifull innsikt i mobilitetsmønstre.

Blant norske doktorgradsutdannede tatt opp etter 2005 og som har disputert per 2023 (13 887 personer), finner vi at 34 prosent arbeider i universitets- og høyskolesektoren, mens 12 prosent er tilknyttet instituttsektoren og 35 prosent har funnet arbeid i norsk næringsliv eller offentlig sektor. Kun 7 prosent faller inn i kategorien "ukjent/utlandet", noe som antyder en relativt høy grad av stabilitet i det norske arbeidsmarkedet for denne gruppen.

For ikke-norske doktorgradsutdannede, som utgjør 5 978 personer, ser vi en betydelig høyere grad av internasjonal mobilitet. Kun 18 prosent arbeider i universitets- og høyskolesektoren i Norge, og 7 prosent er i instituttsektoren. Samtidig er hele 53 prosent i kategorien "ukjent/utlandet". Dette kan reflektere flere forhold, som en høyere tilbøyelighet til å returnere til hjemlandet etter disputas eller utfordringer med å etablere seg i det norske arbeidsmarkedet.

Figur 1.3. Fordeling av norske og ikke-norske doktorgradsutdannede i 2023 etter sektor

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forskerrekrutteringsmonitoren viser med andre ord et bredere perspektiv for sysselsetting blant alle ph.d.-kandidater. I denne analysen ser vi nærmere på forskerpersonalet som ansettes i akademia.

I denne rapporten fokuserer vi på mobilitetsmønstre og karriereutvikling i akademia. Ved å avgrense vår analyse til forskere med oppnådd doktorgrad, basert på SSBs Forskerpersonalregister, presenterer vi detaljert innsikt i hvordan forskere som er ansatt i akademia på gitte tidspunkt beveger seg mellom stillinger og sektorer over tid.

2. Metode og datagrunnlag

I denne delen av rapporten beskrives datagrunnlaget samt metode for analysen av de som arbeider i akademia med en avlagt doktorgrad for 2012-kohorten og 2015-kohorten.

2.1. Datagrunnlag

Informasjon fra tre ulike kilder er brukt for å danne datagrunnlaget for analysene.

- Forskerpersonalregisteret i SSB: Dette er et individregister som omfatter forskere og faglig personale involvert i forskning og utviklingsarbeid (FoU). Registeret ble etablert for å utarbeide personaldata til FoU-statistikken og dekker universitets- og høyskoler, instituttsektoren, og helseforetak med og uten universitetssykehusfunksjon, heretter kalt akademia. Registeret ble etablert i 1965 og inneholder data tilbake til 1961. Fra og med 2007 oppdateres det årlig.
- Registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB: Omfatter bosatte personer i Norge mellom 15–74 år som har utført arbeid av minst én times varighet i referanseuken, eller som midlertidig var fraværende fra slikt arbeid. Statistikken inkluderer både lønnstakere og selvstendig næringsdrivende, og dataene bygger fra 2015 på A-ordningen.
- A-ordningen: Samordnet digital innsamling av opplysninger om arbeidsforhold, inntekt og skattetrekk til Skatteetaten, NAV og SSB. Gir månedlige data om arbeidsforhold, lønn og ansattes situasjon.

Populasjon

Analysen følger to kohorter av forskere med doktorgrad:

- De som hadde oppnådd doktorgrad og var registrert i Forskerpersonalregisteret til SSB i 2012.
- De som hadde oppnådd doktorgrad og var registrert i Forskerpersonalregisteret til SSB i 2015.

Populasjonen i denne analysen består av forskere med oppnådd doktorgrad som er ansatt i akademia og er inkludert i SSBs forskerpersonalregister, mens personer med doktorgrad utenfor akademia i kohortårene 2012 og 2015 ikke inngår i analysen.

Personer med mindre enn 25 prosent stilling er ekskludert fra datagrunnlaget, noe som blant annet omfatter professor II-stillinger. Videre er private høyere utdanningsinstitusjoner som mottar statsstøtte, men som ikke er omfattet av FoU-statistikken, ekskludert fra analysene.

Data er satt sammen på følgende måte: Forskere med doktorgrad er fulgt hvert 3. år. De er identifisert i nyere årganger av forskerpersonalet ved SSB, og i sysselsettingsstatistikken ved SSB. Om de ikke er funnet her, har vi søkt etter dem i data fra A-ordningen et halvt år tidligere samme år. Dette er gjort for å få informasjon om hvor flere var det aktuelle året da det er årets arbeidsplass vi er interessert i og ikke måneden i et år. Om de ikke er funnet i noen av de tre registrene er de satt som ukjent eller i utlandet. Er de i utlandet eller ukjent er de satt som pensjonist hvis de er over 66 år og aldri dukker opp i noen av registrene senere. Altså vil flere i 2023 bli satt som pensjonister enn foregående år da man ikke har andre år å kontrollere opp mot. Her vil da alder og ukjent/utlandet resultere i pensjonist-kategori.

Kvalitetskontroller

For å sikre at dataene gir et korrekt bilde av mobilitet, er det avgjørende å sette sammen stillingsgruppene på en konsistent måte fra de tre datakildene: Forskerpersonalregisteret,

sysselsettingsdata fra arbeidsmarkedet og A-ordningen. I hovedsak brukes stillingsinformasjon om stillingsgruppe fra Forskerpersonalregisteret når dette er tilgjengelig. Dersom en person ikke er registrert der, fordi vedkommende har forlatt akademia, hentes stillingsinformasjon om stillingsgruppe fra sysselsettingsdata eller A-ordningen. Dette gjør det mulig å følge overganger, for eksempel fra stillingsgruppen «Lege ved helseforetak» til «Lege i arbeidsmarkedet», og sikre en helhetlig oversikt over karriereforløp.

De tre datakildene har imidlertid ulike innsamlingsmetoder og klassifiseringer, noe som kan skape utfordringer ved sammenstilling av data. Forskerpersonalregisteret inneholder for eksempel kun opplysninger om leger som deltar i forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) ved helseforetak, mens sysselsettingsdata inkluderer alle leger. For å unngå feilaktige konklusjoner om mobilitet som skyldes ulik dataklassifisering, er det gjennomført spesifikke kontroller og justeringer.

Kontroll av leger i helseforetak

Leger i helseforetak kan midlertidig falle ut av Forskerpersonalregisteret fordi de ikke deltar i FoU et bestemt år, eller en gitt periode. Dette kan gi inntrykk av at de har byttet jobb eller sektor, selv om arbeidsforholdet er uendret. For å korrigere for dette gjør vi følgende:

- **Kontroll av stabilitet i næringskode og stillingskode:** Dersom en lege med samme stillingstittel («lege») i offentlig sektor tidligere var registrert i akademia og næringskode og stillingskode ikke har endret seg, beholdes de i kategorien «akademia».

Kontroll av universitets- og høyskolelektorer

Lignende utfordringer gjelder professorer ved universiteter og høyskoler, som kan falle ut av Forskerpersonalregisteret på grunn av lav stillingsprosent, forskningstermin, eller andre forhold. Disse kan da registreres som universitets- og høyskolelektorer i sysselsettingsdata eller A-ordningen. For å sikre korrekt klassifisering gjøres følgende:

- **Kontroll av stillingsprosent:** Personer med lav stillingsprosent (under 25 prosent) og registrert som universitets- og høyskolelektorer beholdes i kategorien «akademia» hvis de fortsatt er ved samme lærested.
- **Kontroll av stabilitet i næringskode og stillingskode:** For personer med høyere stillingsprosent sjekkes stabilitet i næringskode og stillingskode. Dersom disse er uendret, klassifiseres de fortsatt som tilhørende akademia.

Oppsummering

For både leger og universitets- og høyskolelektorer antas det at mobilitet ikke har funnet sted dersom næringskode og stillingskode er stabile, selv om personen ser ut til å ha skiftet stillingsgruppe. Disse kontrollene er avgjørende for å minimere effekten av midlertidige endringer som ikke reflekterer reelle jobb- eller sektorbytter, og gir dermed et mer korrekt bilde av mobilitetsmønstrene blant forskerne.

Definisjoner

Forsker er i denne rapporten definert som en person med doktorgrad og akademisk stilling.

Sektor:

- Akademia: Tilsatt ved universiteter, høyskoler, i instituttsektoren eller helseforetak, dvs. personer registrert i SSBs Forskerpersonalregisteret.
- Offentlig sektor: Arbeid utenfor akademia ved arbeidssteder med offentlig eierskap.
- Privat sektor: Arbeidssteder med privat eierskap.
- Utlandet/ukjent: Personer registrert som arbeidende i utlandet eller ukjent, eller som ikke er registrert i noen av registrene nevnt innledningsvis.
- Pensjonist: Personer over 66 år som ikke lenger er registrert i noen av kildene.

Stillingsgrupper

Stillingsgruppene i denne analysen er hentet fra **SSBs Forskerpersonalregister** og klassifisert basert på stillingskoder gruppert i hovedkategorier. Dersom data mangler i Forskerpersonalregisteret, brukes sysselsettingsstatistikk og A-meldingen som utfyllende kilder.

Flere grupper samler stillinger med lignende roller og funksjoner:

- **Professor:** Inkluderer professor, og forsker I. Det er viktig å merke seg at forsker I, som er en toppstilling i instituttsektoren, klassifiseres som professor i denne analysen for å sikre sammenlignbarhet mellom sektorer.
- **Postdoktor:** Omfatter postdoktorstillinger ved universiteter, helseforetak og i instituttsektoren.
- **Forsker:** Inkluderer forskere på ulike nivåer og spesialiseringsgrader, som forsker II, seniorforsker og forskere tilknyttet helseforetak.
- **Lege:** Samler medisinske stillinger som avdelingsoverlege, overlege, assistentlege og psykolog.

Stillingsklassifiseringen i A-meldingen og sysselsettingsstatistikken følger **Standard for yrkesklassifisering (STYRK-08)**, basert på den internasjonale ISCO-08-standarden fra ILO. Denne standarden brukes for arbeidsmarkedsstatistikk og deler inn yrker etter arbeidsoppgaver, kompetansenivå og spesialisering. For denne analysen brukes nivå 3, som gir detaljerte yrkestitler på undertittelnivå.

Fagområder

Forskerpersonalregisteret klassifiserer forskere i seks fagområder som i denne analysen er aggregert til tre brede kategorier:

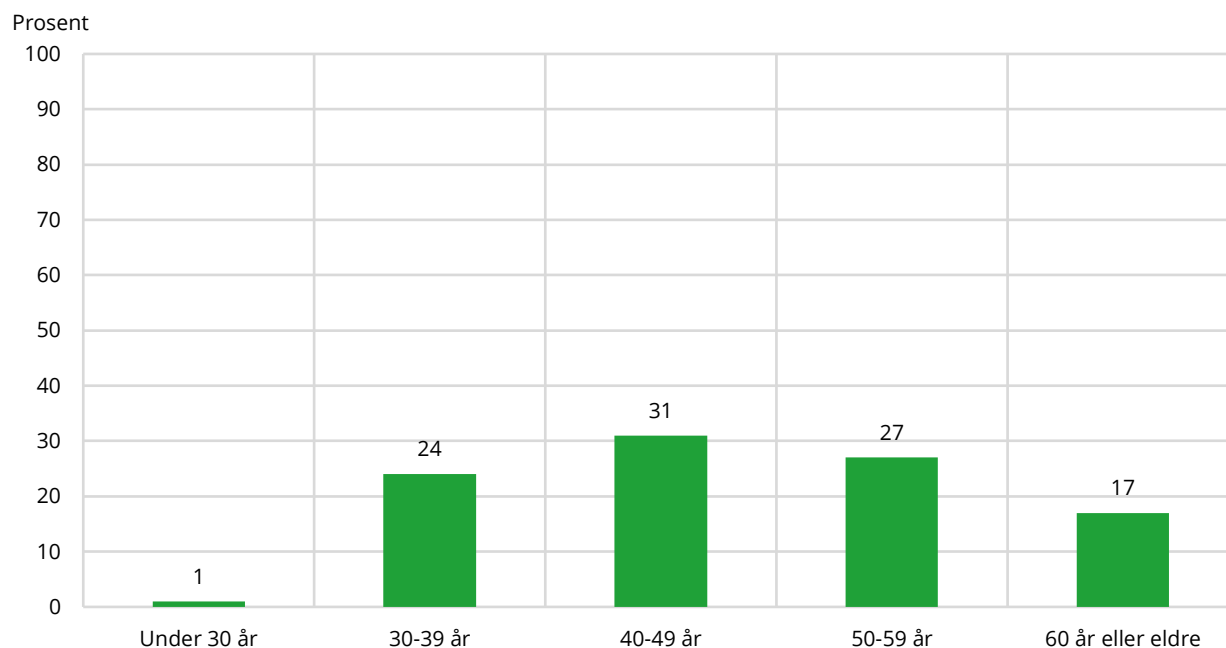
1. **Humaniora og samfunnsvitenskap (HUM og SV):** Inkluderer humaniora og kunsthøgskolefag og samfunnsvitenskap
2. **Matematikk, teknologi og landbruk (MNT og LBR/LFV):** Dekker matematikk og naturvitenskap, teknologi, og landbruks-, fiskerifag og veterinærmedisin
3. **Medisin og helsefag (MED):** Omfatter alle medisinske og helsefaglige disipliner

Fagområder som ikke er spesifisert, klassifiseres som «ukjent».

2.2. Demografi i 2012-populasjonen

Kjønnsfordelingen i 2012 viser en klar overvekt av menn, med 62 prosent mot 38 prosent kvinner. Aldersmessig var de fleste forskerne i alderen 40–49 år (31 prosent), fulgt av gruppen 50–59 år (27 prosent). Andelen i alderen 30–39 år utgjorde 24 prosent, mens 17 prosent var over 60 år og 1 prosent var under 30 år. Gjennomsnittsalderen for kohorten var 48 år.

Figur 2.1. Aldersgrupper for 2012-kohorten av forskere/fagligpersonale i akademia med avlagt doktorgrad i 2012. Prosent

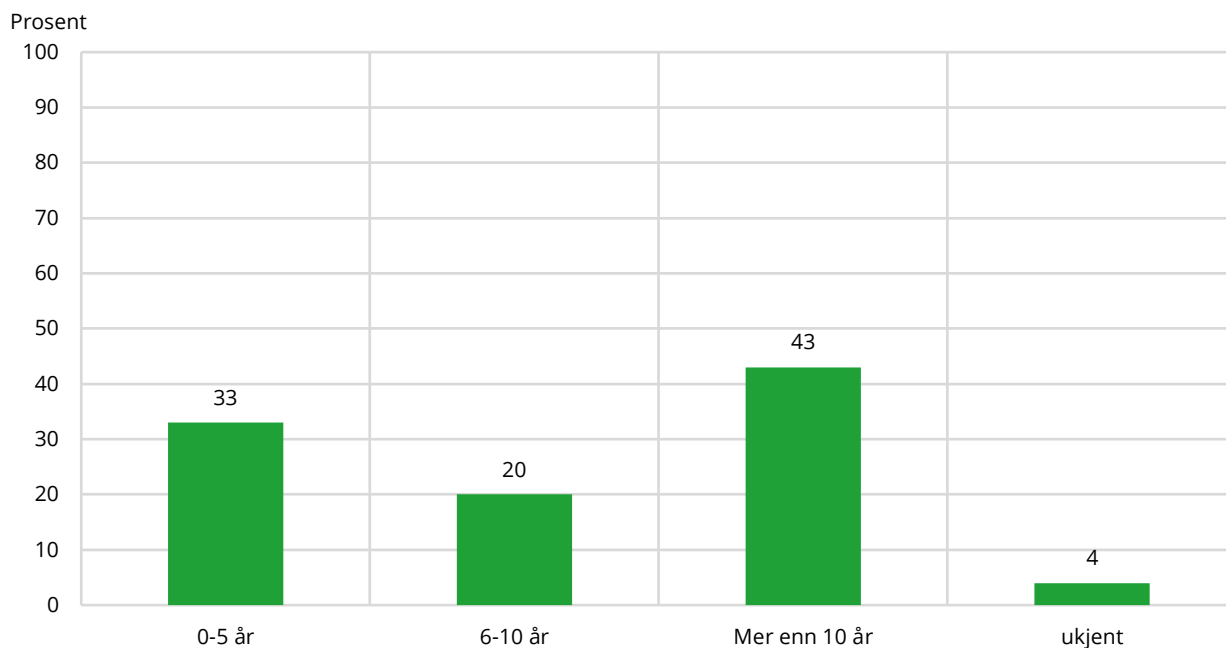
Kilde: Statistisk sentralbyrå

2012-kohorten inkluderte forskere med fødeland fra 123 unike land. Hele 70 prosent var født i Norge, mens 13 prosent kom fra øvrige europeiske land utenom Norden. Andelen fra Asia utenom Vest-Asia utgjorde 4 prosent, mens 5 prosent kom fra Norden utenom Norge og 5 prosent fra kategorien «Andre».

Når det gjelder doktorgradstidspunkt, hadde 43 prosent oppnådd doktorgraden for mer enn ti år siden, 20 prosent mellom seks og ti år siden, og 33 prosent hadde fullført de siste fem årene..

Når det gjelder doktorgrader, ser vi på år siden disputas med referanseår som kohort år. I 2012-populasjonen var det flest som hadde oppnådd doktorgraden for ti år siden eller mer. Hele 43 prosent hadde oppnådd graden før 2002. Videre hadde 20 prosent fullført doktorgraden mellom 2006 og 2002, mens 33 prosent hadde fullført graden i løpet av de siste fem årene, altså mellom 2007 og 2012. For 4 prosent var tidspunktet for doktorgraden ukjent².

² Opplysninger om doktorgrad avlagt i Norge hentes fra SSBs doktorgradsregister, som dekker alle doktorgrader avlagt ved norske høyere utdanningsinstitusjoner gjennom tidene. For personer som har avlagt doktorgrad i utlandet mangler det for noen opplysninger om år for avlagt doktorgrad.

Figur 2.2.   År siden disputas for 2012-kohorten. År siden 2012. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

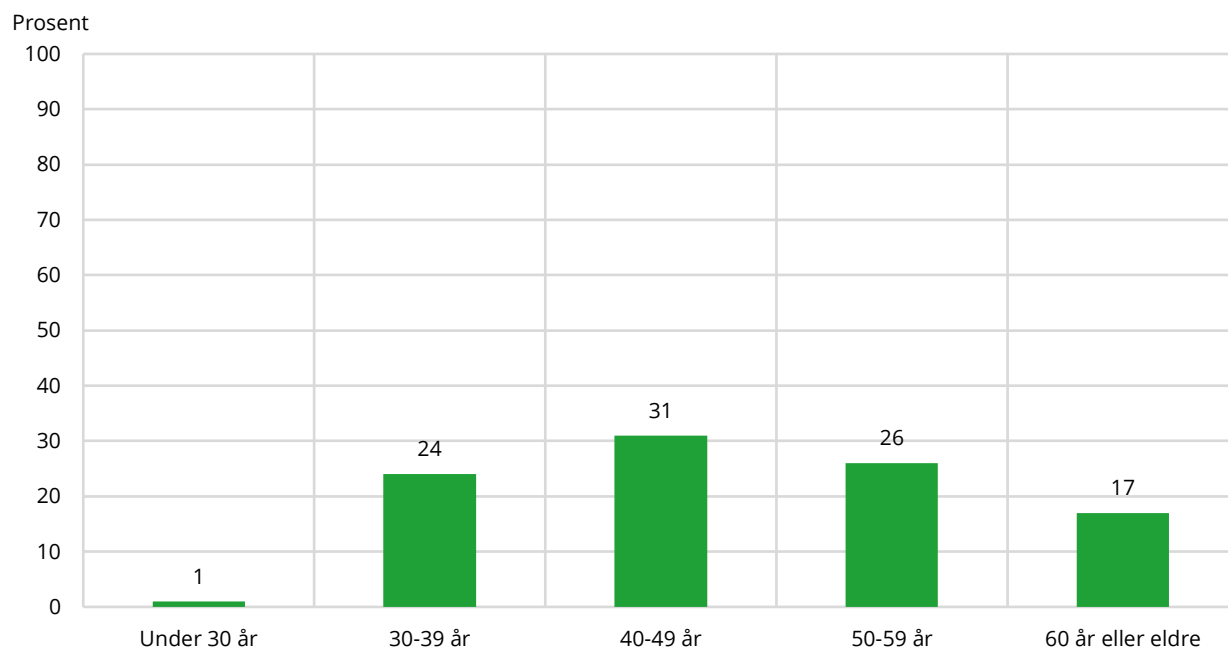
Når det gjelder akademiske stillinger har vi her brukt stillingsgruppene i forskerpersonalet til SSB for å aggregere stillingene til grupper. I 2012 kohorten, var 32 prosent professorer, 25 prosent forskere, og 20 prosent førsteamanuenser. Postdoktorer og leger utgjorde henholdsvis 11 prosent og 8 prosent, mens 4 prosent tilhørte kategorien «Andre»..

Vi har i denne rapporten aggregert FoU-statistikkens seks fagområdene til tre bredere kategorier. De største fagområdene i 2012 var Matematikk, teknologi og landbruk, som utgjorde 41 prosent av populasjonen, etterfulgt av Humaniora og samfunnsvitenskap med 32 prosent og Medisin og helsefag med 27 prosent. Når det gjelder institusjonstilknytning, var 51 prosent tilknyttet et universitet eller en høyskole, 27 prosent var i instituttsektoren og 13,2 prosent var tilknyttet helseforetak.

2.3. Demografi i 2015-populasjonen

I 2015 var andelen kvinner noe høyere, med 40 prosent, mens andelen menn var redusert til 60 prosent. Aldersfordelingen lignet 2012, med 31 prosent i alderen 40–49 år, 26 prosent i alderen 50–59 år og 24 prosent i alderen 30–39 år. Andelen over 60 år og under 30 år var henholdsvis 17 og 1 prosent, med en gjennomsnittsalder på 48 år.

Figur 2.3. Aldersgrupper for 2015-kohorten av forskere/fagligpersonale i akademia med avlagt doktorgrad i året 2015. Prosent

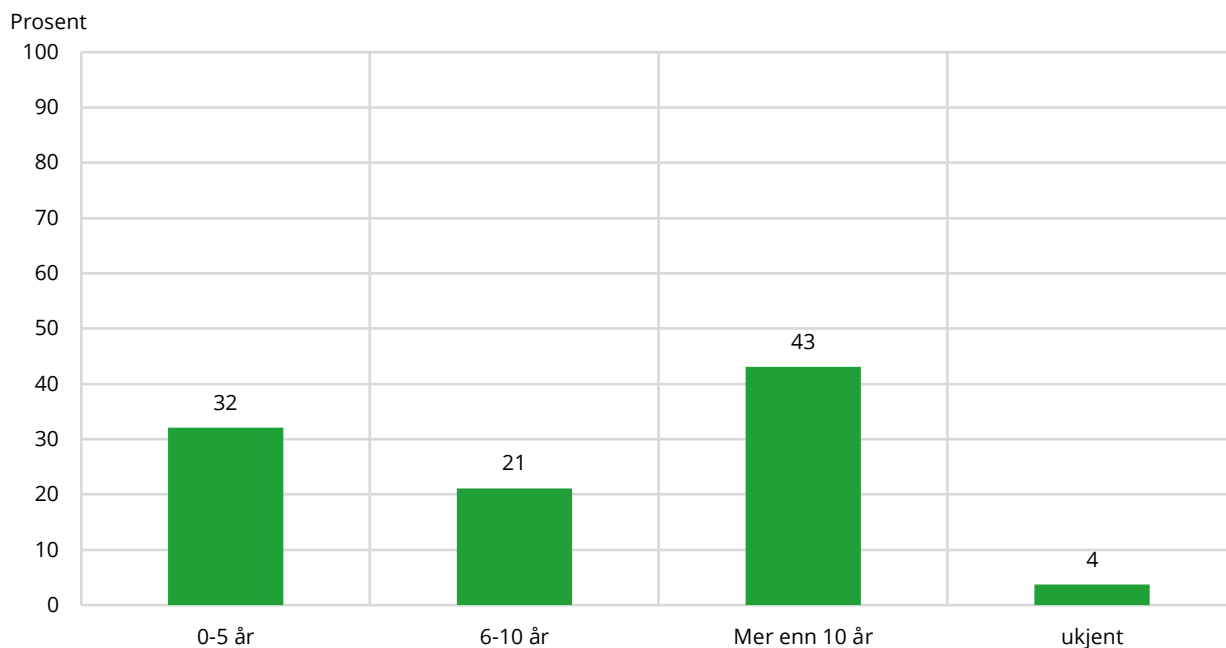
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Denne kohorten inkluderte fødeland fra 139 unike land. Andelen med tilknytning til Norge var lavere, på 66 prosent, mens forskere fra øvrige europeiske land utenom Norden utgjorde 15 prosent. Asia utenom Vest-Asia sto for 5 prosent, Norden utenom Norge var fortsatt 5 prosent, og kategorien «Andre» utgjorde 6 prosent.

Andelen som hadde oppnådd doktorgraden for mer enn ti år siden var 43 prosent, mens 21 prosent hadde fullført for seks til ti år siden og 32 prosent de siste fem årene. For 4 prosent var tidspunktet ukjent. Andelen professorer var 31 prosent, førsteamanuenser 21 prosent, forskere 24 prosent og leger 9 prosent. Innen fagområder tilhørte 39 prosent matematikk, teknologi og landbruk, 32 prosent humaniora og samfunnsvitenskap og 29 prosent medisin.

Institusjonstilknytningen viste at 53 prosent var ansatt ved universiteter og høyskoler, 25 prosent i instituttsektoren og 15 prosent i helseforetak

Figur 2.4. År siden disputas. 2015-kohorten (prosent). År siden 2015. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Flere trekk ved kohortene er stabile, men noen endringer kan observeres:

- **Kjønn:** Andelen kvinner var høyere i 2015 (40 prosent) sammenlignet med 2012 (38 prosent), noe som viser en svak bedring i kjønnsbalansen.
- **Geografi:** 2015-kohorten hadde større internasjonal representasjon, med flere fødeland (139 mot 123) og en lavere andel født i Norge (66 prosent mot 70 prosent).
- **Stillinger og fagområder:** Mens fordelingen av forskere og førsteamanuenser var relativt lik, var det en liten reduksjon i andelen professorer (31 prosent i 2015 mot 32 prosent i 2012). Andelen leger var høyere i 2015 (9 prosent mot 8 prosent). Innen fagområder økte medisin fra 27 prosent til 29 prosent, mens matematikk, teknologi og landbruk gikk ned fra 41 prosent til 39 prosent.
- **Institusjonstilknytning:** Flere forskere i 2015 var ansatt ved universiteter og høyskoler (53 prosent mot 51 prosent), mens andelen i instituttsektoren var noe lavere (25 prosent mot 27 prosent). Helseforetak økte fra 13 prosent til 15 prosent.

Denne oppsummeringen gir et helhetlig bilde av kontinuitet og endring i forskerpopulasjonen over tid.

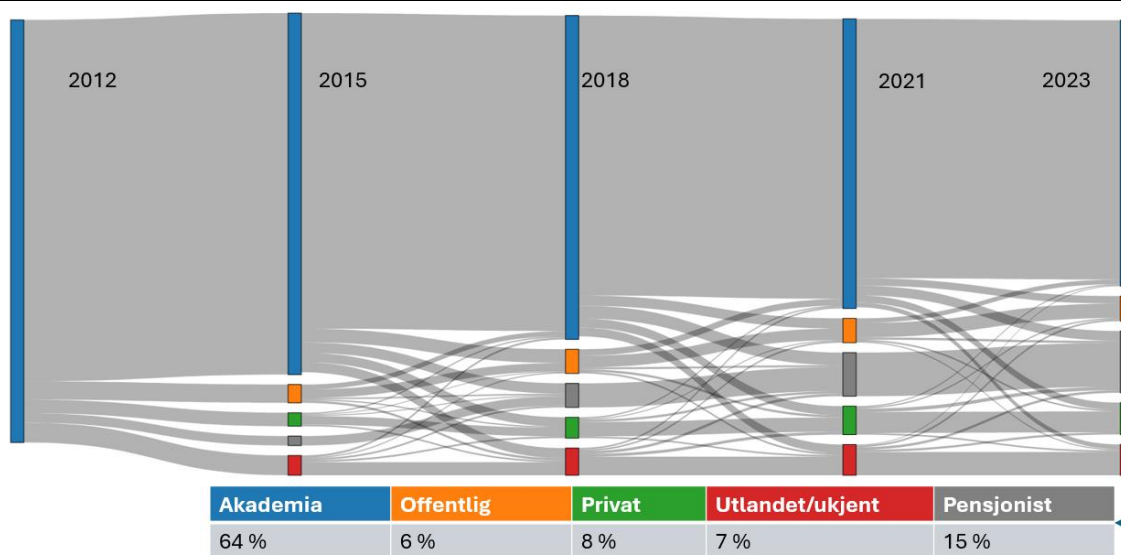
3. Analyse

3.1. Generelle bevegelsesmønstre – Totalnivå 2012- og 2015-kohortene

Ut av akademia

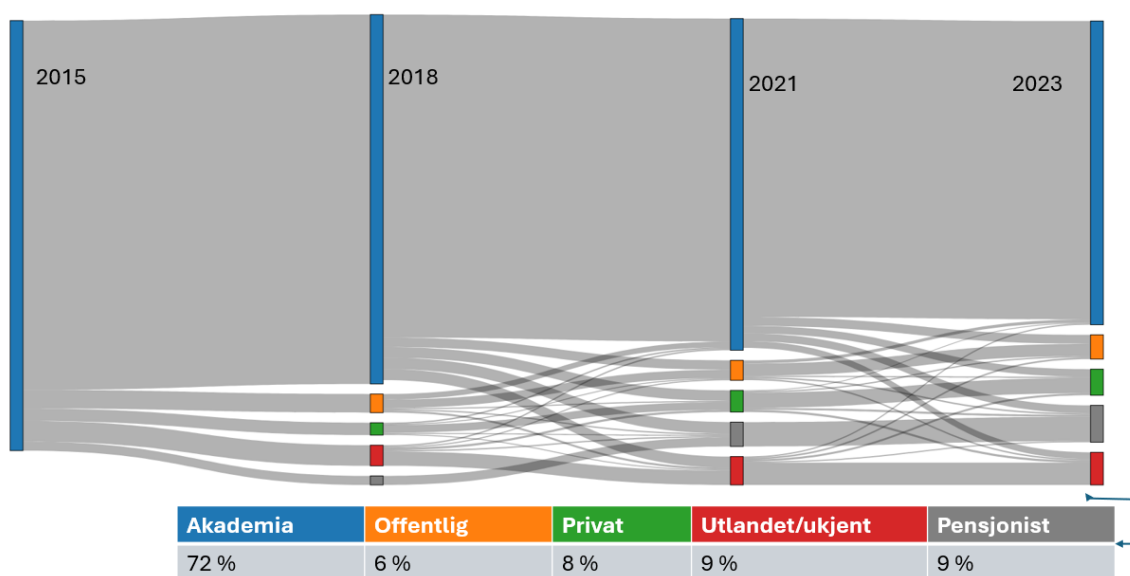
Mobilitetsmønstrene for forskere med doktorgrad er relativt like på tvers av 2012- og 2015-kohortene, se figur 3.1 og 3.2. Majoriteten av populasjonen forblir i akademia etter henholdsvis 11 og 8 år. For 2012-kohorten var 64 prosent fortsatt i akademia i 2023, mens andelen for 2015-kohorten var 72 prosent. Videre viser det seg at 59 prosent av 2012-kohorten er akademia i hele perioden, mens tilsvarende tall for 2015-kohorten er 68 prosent. Blant de som forlot akademia i 2012-kohorten, kom 4 prosent tilbake innen 2023. For 2015-kohorten var denne andelen 3 prosent.

Figur 3.1. 2012-kohorten av forskere/faglig personale med doktorgrad i akademia etter arbeidssted i hhv. 2012, 2015, 2018, 2021 og 2023. Tall etter sektor for 2023 (n = 13.260)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.2. 2015-kohorten av forskere/faglig personale med doktorgrad i akademia etter arbeidssted i hhv. 2015, 2018, 2021 og 2023. Tall etter sektor for 2023 (n=15.759)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

De som kommer tilbake til akademien

I 2012-kohorten var det 18 prosent av de som forlot akademien som kom tilbake, mens 82 prosent av disse ikke returnerte til akademien. For 2015-kohorten så var det 17 prosent av de som dro fra akademien som kom tilbake til akademien, mens 83 prosent ikke kom tilbake til akademien.

For de som returnerte, gikk flest til offentlig sektor (60 prosent i 2012 og 62 prosent i 2015). Privat sektor og utlandet/ukjent utgjorde henholdsvis 22 prosent og 24 prosent i 2012 og 21 prosent for begge i 2015. Blant de som ikke returnerte, var utlandet/ukjent mest vanlig (46 prosent i 2012 og 50 prosent i 2015). Privat sektor utgjorde 42 prosent i 2012 og 37 prosent i 2015, mens offentlig sektor var lavere med 35 prosent i 2012 og 33 prosent i 2015.

Forsker var den vanligste stillingen både for første og andre gang i akademien. Blant de som returnerte, hadde 35 prosent i 2012 og 27 prosent i 2015 stilling som forsker før de forlot akademien, og 33 prosent i 2012 og 31 prosent i 2015 var forskere ved retur. Andre vanlige stillinger ved førsteamanuenser (10 prosent i 2012 og 18 prosent i 2015) og professorer (11 prosent i 2012 og 13 prosent i 2015).

2015-kohorten hadde noe lavere andel som returnerte til akademien sammenlignet med 2012. Offentlig sektor var den vanligste destinasjonen for de som returnerte i begge kohorter, mens utlandet dominerte blant de som ikke returnerte.

Til utlandet/ukjent

Sektoren *utlandet/ukjent* utgjør en betydelig del av populasjonen og er den fjerde største sektoren for 2012-kohorten i 2023, men den tredje største for 2015-kohorten. For 2012-kohorten havner 12 prosent av populasjonen i *utlandet/ukjent*-kategorien på et tidspunkt. Av de som dro til utlandet blir 59 prosent værende i denne kategorien, mens 41 prosent dukker opp igjen i registrene eller havner i pensjonistkategorien innen 2023. Blant de som returnerer fra utlandet, var 42 prosent i 2023 registrert som pensjonister. Dette betyr at 42 prosent av de som returnerte, gikk direkte inn i pensjonistkategorien. Dette kan tyde på at de har vært utenfor arbeidslivet, for eksempel ved at de pensjonerte seg tidligere enn 66 år. De kan også ha havnet i denne kategorien av andre årsaker.

For 2015-kohorten er tendensene lignende. 10 prosent av har vært innom *Utlandet/Ukjent*-kategorien. Av denne gruppen blir 73 prosent værende i utlandet, mens de resterende dukker opp igjen enten i registrene våre eller blir plassert i pensjonistkategorien. Blant de som returnerer fra utlandet, havner 26 prosent i pensjonistkategorien. Dette kan også indikere tidlig pensjonering eller andre årsaker til registreringen utlandet/ukjent for denne gruppen.

Tabell 3.1. Mobilitet til og fra utlandet/ukjent (prosent) 2023. Prosent

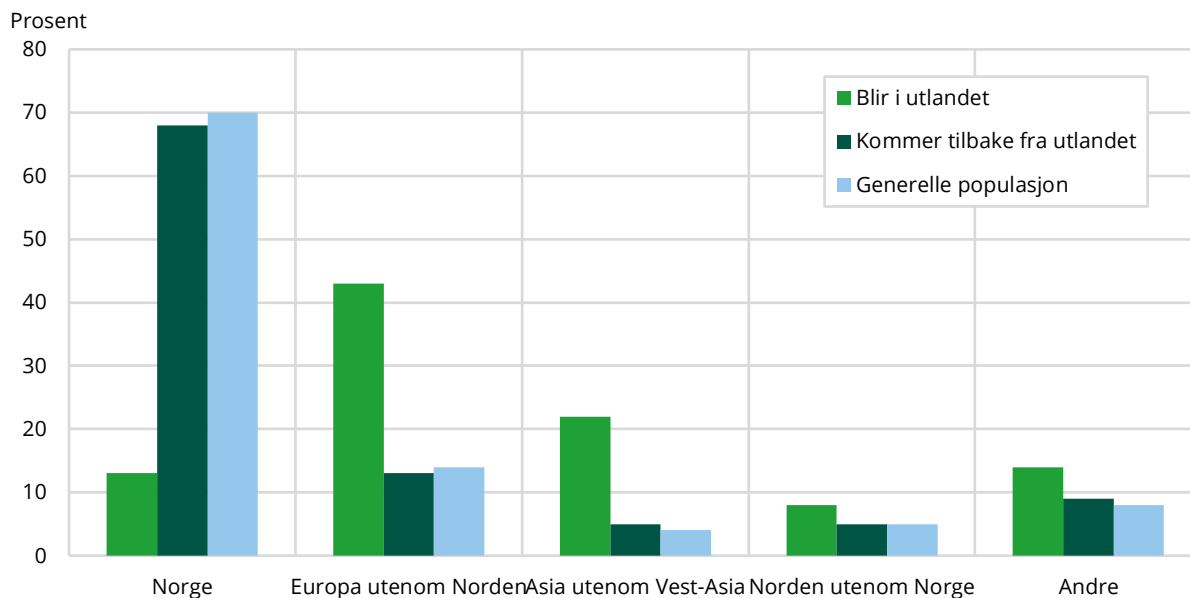
Kategori	2012 Kohort (Antall)	2012 Kohort (prosent av totalen)	2012 Kohort (prosent av gruppen)	2015 Kohort (Antall)	2015 Kohort (prosent av totalen)	2015 Kohort (prosent av gruppen)
Totalt som var innom utlandet/ukjent	1 625	12	100	1 635	10	100
Ble kun i utlandet/ukjent	965	7	59	1 198	8	73
Returnerte til akademien	129	1	7	100	1	6
Returnerte til andre sektorer	531	4	32	337	2	21

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Når det gjelder demografi og fagområde for de som drar til og forblir i utlandet, er det klare mønstre for begge kohorter. For 2012-kohorten ser vi at 2 prosent av populasjonen drar til utlandet/ukjent og blir værende der, og disse har ofte annet fødeland enn Norge. Ser vi på hvilken verdensdel de kommer fra er 43 prosent født i Europa utenom Norden, 42 prosent i Asia utenom Vest-Asia, og kun 13 prosent er født i Norge (figur 3.3). Blant de som dro til utlandet, var 55 prosent postdoktorer i 2012, 28 prosent var forskere og kun 7 prosent var professorer.

Videre hadde 64 prosent av gruppen doktorgrad fra utlandet. 41 prosent av disse hadde disputert mellom 2007 og 2012, mens 17 prosent hadde eldre doktorgrad. Opplysninger om år for disputas mangler for 42 prosent av forskerne med utenlandsk doktorgrad i 2012. Faglig var 74 prosent tilknyttet institutter innen fagområdene matematikk, teknologi og landbruk.

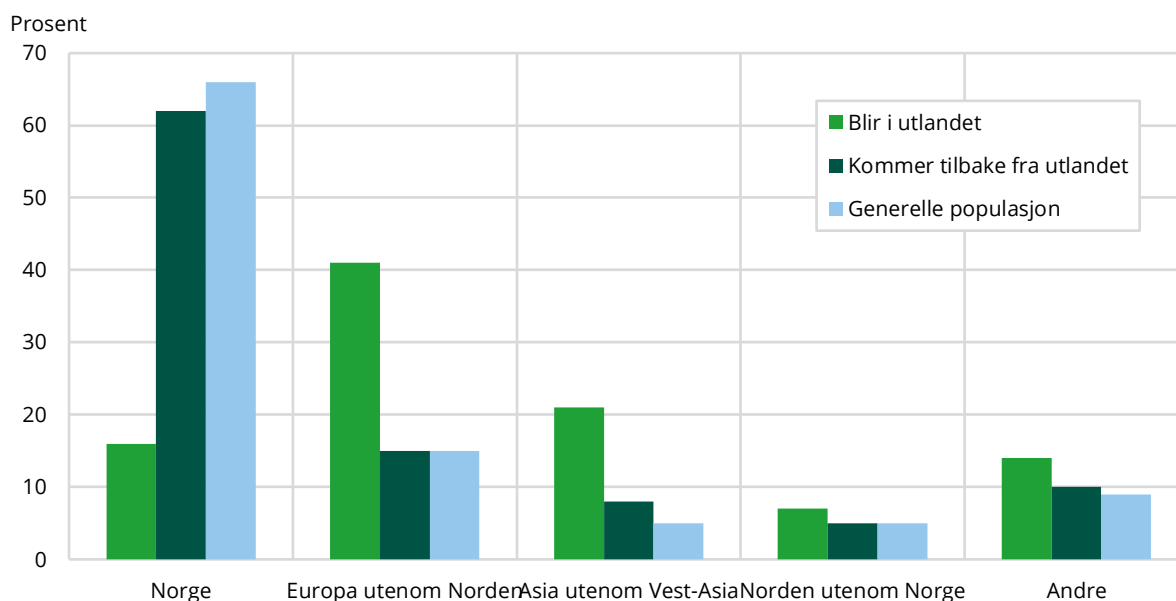
Figur 3.3. Fordeling på verdensdel for fødeland 2012-kohort. Prosent. n=13.260

Kilde: Statistisk sentralbyrå

For 2015-kohorten drar 3 prosent til utlandet/ukjent-kategorien og blir værende der. Også her er flesteparten født utenfor Norge, med 41 prosent fra Europa utenom Norden, 21 prosent fra Asia utenom Vest-Asia, og 16 prosent fra Norge. Videre hadde 61 prosent av denne gruppen doktorgrad fra utlandet, hvorav 58 prosent hadde disputert mellom 2007 og 2012. De fleste i denne gruppen hadde stilling som postdoktor eller forsker i 2015, og 60 prosent var tilknyttet fagområdene matematikk, teknologi og landbruk.

Figur 3.4. Fordeling på verdensdel for fødeland 2015-kohort. Prosent. n=15.759

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Altså ser vi at de som typisk drar til utlandet og forblir der, er typisk født utenfor Norge, ofte fra Europa utenom Norden eller Asia utenom Vest-Asia, og har ofte en doktorgrad fra utlandet. De fleste er yngre forskere i stillinger som postdoktor eller forsker, knyttet til fagområder som matematikk, teknologi og landbruk. Professorer utgjør en svært liten andel, noe som reflekterer at denne gruppen primært består av tidligkarriereforskere med internasjonal bakgrunn og mobilitet.

Til privat sektor

For 2012-kohorten ser vi at 8 prosent av totalpopulasjonen var i privat sektor i 2023. Totalt har 12 prosent av denne kohorten vært registrert i privat sektor på et tidspunkt mellom 2012 og 2023. Av de som har beveget seg til privat sektor, blir 9 prosent av totalpopulasjonen værende i privat sektor eller pensjonerer seg derfra. Disse utgjør 75 prosent av de som flyttet seg til privat sektor. Kun 1 prosent av totalpopulasjonen returnerer til akademia etter et opphold i privat sektor, noe som tilsvarer 8 prosent av de som dro til sektoren. I tillegg ser vi at 1,5 prosent av totalpopulasjonen forlater privat sektor til fordel for andre destinasjoner enn akademia eller pensjon, hvilket utgjør 13 prosent av de som har vært i privat sektor.

For 2015-kohorten er mønstrene lignende, men med noe høyere tall. I denne kohorten er 8 prosent av totalpopulasjonen i privat sektor i 2023, og 13 prosent har på et tidspunkt mellom 2015 og 2023 vært registrert i sektoren. Av de som har beveget seg til privat sektor, blir 7 prosent av totalpopulasjonen værende i sektoren eller pensjonerer seg derfra, disse utgjør 81 prosent av de som drar til privat sektor. Kun 0,5 prosent av totalpopulasjonen returnerer til akademia, tilsvarende 6 prosent av de som drar til privat sektor. Videre ser vi at 1 prosent av totalpopulasjonen forlater privat sektor til fordel for andre destinasjoner enn akademia eller pensjon, hvilket utgjør 13 prosent av de som har vært i sektoren.

Offentlig sektor

For 2012-kohorten har 11 prosent av totalpopulasjonen vært innom offentlig sektor mellom 2012 og 2023. Av disse blir 7 prosent av totalpopulasjonen værende i offentlig sektor eller pensjonerer seg derfra, hvilket utgjør 63 prosent av de som drar til offentlig sektor. Videre ser vi at 2 prosent av totalpopulasjonen returnerer til akademia etter et opphold i offentlig sektor. Dette tilsvarer 21 prosent av de som drar til sektoren. Til slutt forlater 2 prosent av totalpopulasjonen offentlig sektor til fordel for andre destinasjoner enn akademia eller pensjon, hvilket utgjør 16 prosent av de som har vært i sektoren.

For 2015-kohorten er det 10 prosent av totalpopulasjonen som har vært registrert i offentlig sektor på et tidspunkt mellom 2015 og 2023. Av disse blir 6 prosent av totalpopulasjonen værende i sektoren eller pensjonerer seg derfra, som utgjør 66 prosent av de som drar til offentlig sektor. Videre ser vi at 2 prosent av totalpopulasjonen returnerer til akademia, hvilket tilsvarer 20 prosent av de som drar til sektoren. Til slutt forlater 1 prosent av totalpopulasjonen offentlig sektor til fordel for andre destinasjoner enn akademia eller pensjon, hvilket utgjør 14 prosent av de som har vært i sektoren.

Pensjonister

Den nest største gruppen i 2023 for begge kohorter er pensjonister. For 2012-kohorten hadde 15 prosent av populasjonen fylt 67 år og sannsynligvis pensjonert seg i 2023, hvorav 67 prosent av pensjonistgruppen i 2012 populasjonen pensjonerte seg fra akademia og 33 prosent fra andre sektorer. For 2015-kohorten hadde 9 prosent pensjonert seg og 78 prosent av disse pensjonerte seg fra akademia. Dette viser at de fleste blir i akademia helt til avslutningen av karrieren sin.

Tabell 3.2. Andel pensjonister (prosent) totalt, fra akademia og andre sektorer. 2012 og 2015

Kohort	Total pensjonister	Andel fra akademia	Andel fra andre sektorer
2012	15	67	33
2015	9	78	22

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.2. Mobilitetsmønstre hos forskjellige doktorgradsgrupperinger

Vi har fordelt populasjonen i de to kohortene for 2012 og 2015 på tre grupper. Gruppene er basert på antall år etter disputas og oppnådd doktorgrad: mer enn 10 år før 2012 eller 2015, 6–10 år før, eller 0–5 år før. Analysen ser på hvordan de beveger seg mellom definerte sektorer og innad i akademia i løpet av de tre periodene. Kandidater med ukjent år for disputas er utelatt fra denne delen av analysen.

Hovedfunn

Doktorgradsgruppene viser klare forskjeller i mobilitet og stabilitet basert på hvor lenge det er siden disputas. Overordnet forblir flertallet i akademia gjennom hele perioden, men mønstrene varierer mellom gruppene:

- **0–5 år siden disputas:** Mest fleksible og internasjonalt orienterte, men med høy stabilitet i akademia. De er ofte i stillinger som postdoktorer.
- **6–10 år siden disputas:** Tydelig karriereprogresjon mot faste stillinger og høy stabilitet i akademia, men noen sektorskifter forekommer.
- **Mer enn 10 år siden disputas:** Preget av stabilitet og lav mobilitet, med en stor andel professorer og høy andel pensjonister. Mobilitet er her dominert av overgang til mulig pensjonisttilværelse heller enn utvikling i karriere, eller bytte av sektor.

Gruppenes demografi

Vi ser klare forskjeller mellom gruppene når det gjelder kjønnsfordeling, nasjonalitet og doktorgradsbakgrunn. Mange av disse forskjellene har naturlige forklaringer som at andelen med internasjonal bakgrunn generelt er økende i forskerpersonalet og at kjønnsbalansen har blitt jevnere over tid.

0–5 år etter disputas:

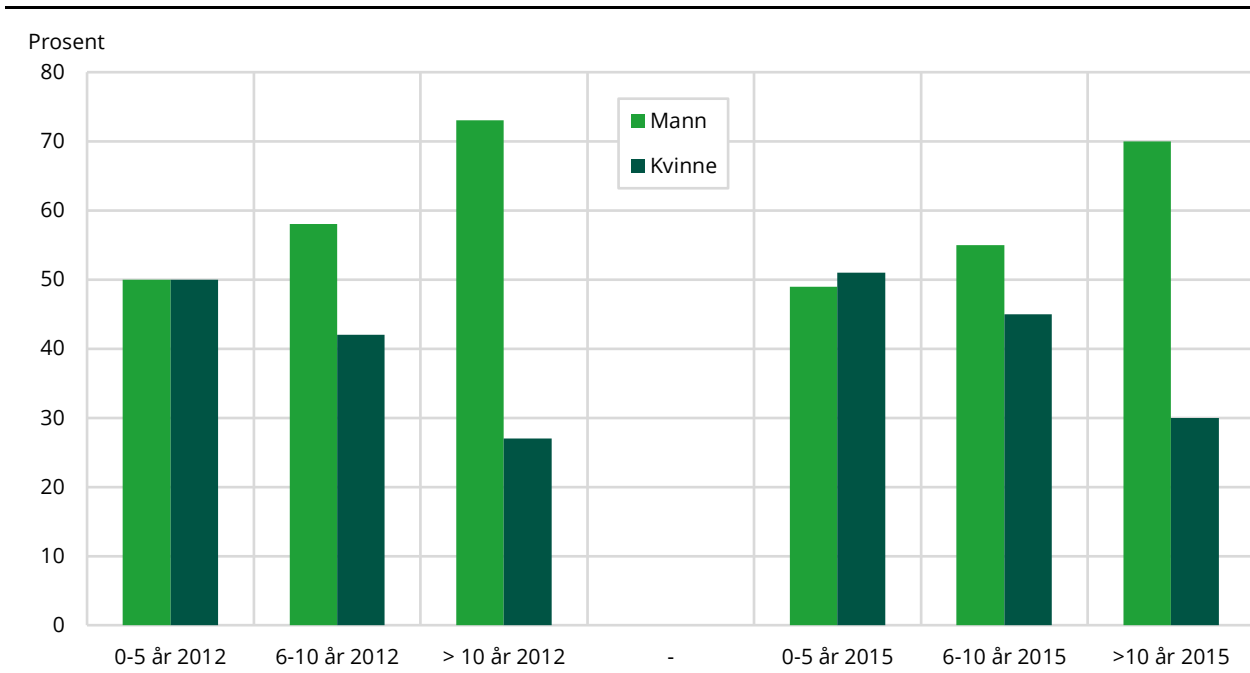
Denne gruppen har jevnest kjønnsbalanse med rundt 50 prosent kvinner (se figur 3.5). Andelen norskfødte er 63–67 prosent, en betydelig andel er født utenfor Norden, særlig i Europa. 14 prosent og 16 prosent har doktorgrad fra utlandet (se tabell 3.3).

6–10 år etter disputas:

Denne gruppen viser en noe skjeve kjønnsfordeling, med rundt 41–45 prosent kvinner (figur 3.5). Norskfødte utgjør 65–70 prosent. Gruppen har naturlig nok også høyere gjennomsnittsalder enn de nyutdannede.

Mer enn 10 år etter disputas:

Denne gruppen har lavest kvinneandel (27–31 prosent) og høyest andel norskfødte (73–76 prosent). Gruppen preges av stabilitet i både akademisk sektor og stillingsnivå.

Figur 3.5. Kjønnsfordeling blant populasjonen i 2012-kohorten og 2015-kohorten (prosent) 2012 n =13.260, 2015 n=15.759

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3.3. Demografiske kjennetegn for doktorgradsgruppene i akademia. 2012 og 2015-kohortene

Karakteristika	0-5 år 2012	0-5 år 2015	6-10 år 2012	6-10 år 2015	>10 år 2012	>10 år 2015
Kjønnsfordeling (K/M) (prosent)	50,1 / 49,9	51,4 / 48,6	41,6 / 58,4	44,6 / 55,4	27,0 / 73,0	30,5 / 69,5
Gjennomsnittsalder	40,8 år	40,5 år	45,4 år	45,6 år	54,9 år	54,9 år
Norskfødt (prosent)	67,1	63,1	69,8	65,1	76,2	73,3
Født i Europa utenom Norden (prosent)	14,2	15,6	12,1	15,9	9,8	11,4
Utenlandsk doktorgrad (prosent)	13,6	15,8	19,2	21,9	17,7	18,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sektor og stiling

Fordelingen mellom sektorer og stillingstyper varierer mellom gruppene.

0–5 år etter disputas:

Rundt 70 prosent forblir i akademia, med en stor andel i stillinger som postdoktor (26–27 prosent). Offentlig og privat sektor utgjør mindre andeler, mens internasjonal mobilitet er høyest blant denne gruppen (10 prosent, figur 3.6).

6–10 år etter disputas:

Denne gruppen er mer stabil, med 76–78 prosent som forblir i akademia. Stillingsfordelingen viser en overgang mot faste stillinger, som førsteamanuensis (28–29 prosent) og professor (20 prosent).

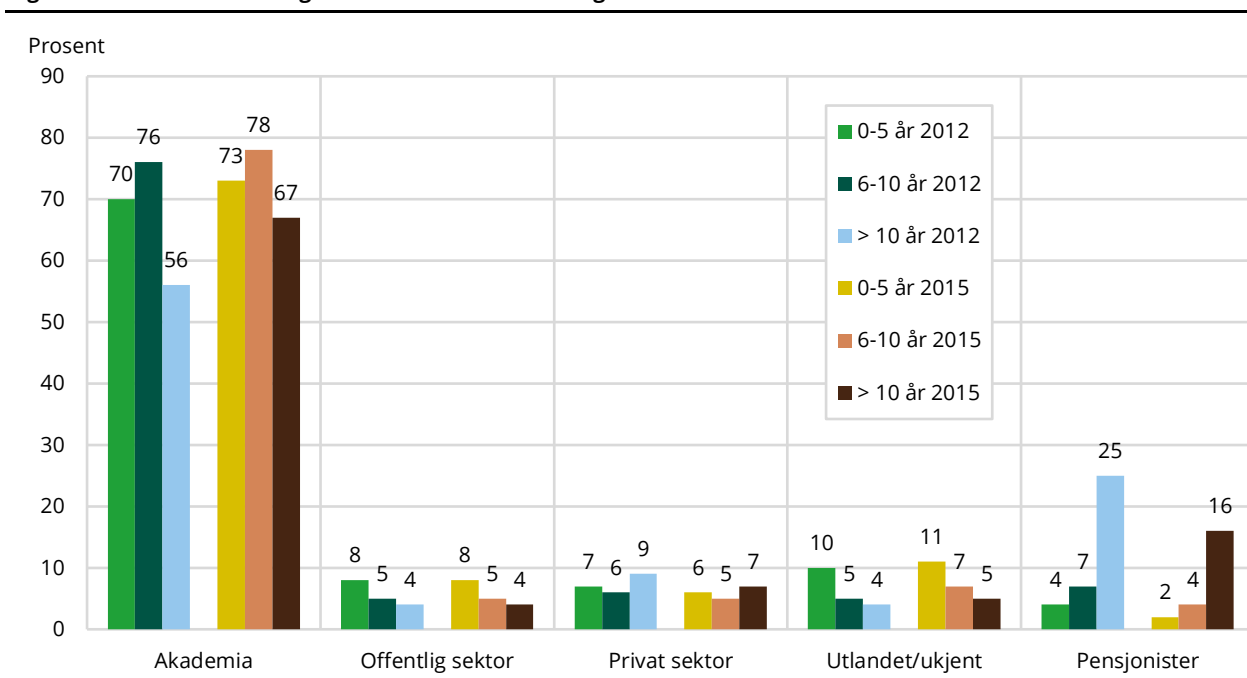
Mer enn 10 år etter disputas:

Stabiliteten er høyest i denne gruppen, med flest i professorstillinger (57–59 prosent). Andelen i akademia synker noe (56–67 prosent), men mange avganger skyldes pensjonering (15–25 prosent.).

Tabell 3.4. Sektorfordeling for 2012-kohorten og 2015-kohorten i 2023. (prosent) 2012 n = 13.260, 2015 n = 15.759

Karakteristika	0-5 år 2012	6-10 år 2012	>10 år 2012	0-5 år 2015	6-10 år 2015	>10 år 2015
Akademia	69,8	75,7	55,8	72,7	77,9	67,0
Utlandet/ukjent	9,7	5,4	3,6	10,6	6,5	4,8
Offentlig sektor	7,9	5,3	4,4	8,2	5,0	4,2
Privat sektor	7,0	5,8	8,7	5,6	5,4	6,8
Pensjonister	4,1	6,7	25,4	1,9	4,3	15,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.6. Sektorfordeling i 2023 for 2012-kohorten og 2015-kohorten. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kjønnsbalansen er mest jevn i gruppen 0–5 år etter disputas (50–51 prosent kvinner), men blir gradvis mer mannsdominert i de andre gruppene (69–73 prosent menn i gruppen mer enn 10 år etter disputas).

Norskfødte utgjør den største andelen i alle grupper, men er mer dominerende i gruppen som disputerte for mer enn 10 år siden (76 prosent).

For de som disputerte 0–5 år før 2012 og 2015, er flere i stillingsgruppen som postdoktor (26–27 prosent), mens de andre gruppene har flere i professorstillinger (57–59 prosent for de i gruppen med mer enn 10 år siden disputas).

Andelen i akademie forandrer seg med tiden, fra rundt 70–73 prosent for gruppen med 0–5 år siden doktorgrad opp til 76 prosent for 2012-kohorten og 78 prosent for 2015-kohorten i gruppen 6–10 år siden disputas. For gruppen med mer enn 10 år siden disputas synker det til laveste andel med 56–67 prosent i akademie. Til gjengjeld øker pensjonistandelen veldig for den eldre gruppene og man ser at mobilitet ut av akademie holder seg lavt og at flest er i akademie til pensjonen.

Kategorien "utlandet/ukjent" er mest fremtredende blant gruppen som nylig hadde tatt doktorgrad, 0–5 år (10–11 prosent), noe som reflekterer høyere internasjonal mobilitet blant disse. Det er også denne gruppen som har flest med annet fødeland enn Norge, noe som kan være mer avgjørende enn når de tok doktorgraden.

Mobilitet blant doktorgradsgruppene

Når vi ser på mobiliteten til doktorgradskandidatene i de tre gruppene, fremkommer det tydelig at majoriteten forblir i akademisk gjennom hele perioden. Dette mønsteret gjelder på tvers av gruppene, selv om det er variasjoner i mobilitet mellom de som har hatt doktorgrad i 0–5 år, 6–10 år, og for mer enn 10 år siden. For enkelte som har en midlertidig stilling, kan det være mer aktuelt å søke seg en jobb utenfor akademisk.

0–5 år siden disputert

Personalet i gruppen er stabile når det gjelder tilknytning til akademisk. 63 prosent forlater aldri sektoren de første fem årene etter avlagt doktorgrad. Rundt 7 prosent forlater akademisk på et tidspunkt, men kommer tilbake igjen. Dette er trolig reflekterende for tidlige karrieremuligheter og fleksibilitet, som blant annet postdoktorstillinger. De som kommer tilbake, har ofte vært i medisinske fagområder og har gjerne stillinger som forsker eller lege ved universitetstilknnyttede helseforetak.

6–10 år siden disputas

Blant de som har hatt doktorgrad i 6–10 år, er andelen som aldri forlater akademisk noe høyere, med 71 prosent. Mobiliteten til denne gruppen er også preget av at 4 prosent forlater akademisk midlertidig og returnerer senere. Dette kan indikere overgangsfaser der doktorene utforsker muligheter utenfor akademisk, men likevel vender tilbake, ofte til stillinger som forsker, førsteamanuensis eller professor. Denne gruppen har også en større andel professorer sammenlignet med gruppen med 0–5 år, noe som kan forklare den relativt høye stabiliteten. De fleste professorer får stillingen gjennom professoroppykk. Dette innebærer at de blir ansatt som førsteamanuensis og så rykker opp etter noen år. Se nærmere om [rekruttering til førsteamanuensis og professorstilling](#) i rapporten om det norske forsknings- og innovasjonssystemet (Indikatorrapporten hos Norges forskningsråd).

Mer enn 10 år siden disputas

For gruppen med doktorgrad i mer enn 10 år ser det ut til at flere forlater akademisk. Litt over halvparten (54 prosent) forblir i akademisk gjennom hele perioden, mens 2 prosent forlater sektoren og vender tilbake. Dette kan gi inntrykk av lavere stabilitet, men det er misvisende når vi tar hensyn til at hele 17 prosent av denne gruppen pensjonerer seg fra akademisk. Med andre ord skyldes en stor del av “mobiliteten” i denne gruppen naturlige livsfaseendringer snarere enn aktive valg om å forlate sektoren.

Når vi justerer for pensjonering, ser vi at en betydelig andel av de med mer enn 10 år siden doktorgrad faktisk har hatt en stabil karriere i akademisk. Pensjonering forklarer også hvorfor andelen som forblir i akademisk avtar i denne gruppen sammenlignet med de yngre kohortene.

Mobilitet innad i akademisk³

Mobilitetsmønstrene blant forskere med doktorgrad innad i akademisk viser stabilitet på tvers av grupper og kohorter, men det er også tydelige forskjeller mellom dem, både når det gjelder sektorvalg og stillingsutvikling.

Gruppen som disputerte 0–5 år før startåret

For gruppen som disputerte 0–5 år før startåret (2012 og 2015), er flertallet som forblir i akademisk gjennom hele perioden tilknyttet én sektor. Mobilitet mellom universiteter og høyskoler og instituttsektoren forekommer.

---

³ Enkelte forskningsinstitutter har blitt overført fra instituttsektoren til universitets- og høyskolesektoren. Dette har påvirket antallet registrerte forskere som tilsynelatende har skiftet sektor. For 2012 er 83 tilfeller av mobilitet mellom sektor knyttet til slike overføringer, mens tilsvarende tall for 2015 er 42 individer.

I 2012-kohorten forble 61 prosent i én sektor gjennom hele perioden. 87 prosent av de som begynte var i universiteter og høyskoler i 2012 var der fortsatt i 2023. For instituttsektoren var denne andelen 73 prosent. Rundt 39 prosent bytter sektor minst en gang, hvor 16 prosent flyttet fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler og 12 prosent i motsatt retning. Kun 1 prosent gjorde mer enn ett sektorbytte, og den vanligste bevegelsen var en retur til den opprinnelige sektoren.

For 2015-kohorten var stabiliteten lik, med 61 prosent som forble i én sektor. Her var 85 prosent i universiteter og høyskoler og 79 prosent i instituttsektoren. Omtrent 37 prosent gjorde ett sektorbytte, fordelt på 12 prosent som flyttet fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler og 11 prosent motsatt vei.

Stillingsmobiliteten følger også sektorbevegelsene. Blant 2012-kohorten gjorde 77 prosent et stillingsbytte, mens andelen var 66 prosent i 2015-kohorten. Typiske karriereveier inkluderer forsker → førsteamanuensis → professor for de som flyttet fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler. De som flyttet motsatt vei, gikk ofte fra postdoktor til forsker. De som forble i én sektor, hadde gjerne en lineær utvikling fra førsteamanuensis til professor i universiteter og høyskoler, mens forsker II til forsker I var vanligst i instituttsektoren.

Tabell 3.5. Mobilitet i sektorer for gruppen 0-5 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012- og 2015-kohortene

Kategori	2012-kohort	2015-kohort
Forblir i samme sektor	61	61
- Kun i universiteter og høyskoler	87	85
- Kun i instituttsektoren	73	79
Bytter én gang	39	37
- Instituttsektoren → universiteter og høyskoler	16	12
- Universiteter og høyskoler → Instituttsektoren	12	11
Mer enn ett bytte	3	<1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Gruppen som disputerte 6–10 år før startåret

Blant dem som disputerte 6–10 år før startåret (dvs. 2012 og 2015), viser mobilitetsmønstrene noe høyere stabilitet, men med lignende sektorskifte-tendenser som for den yngre gruppen.

I 2012-kohorten forble 72 prosent i én sektor, hvorav 47 prosent i universiteter og høyskoler og 25 prosent i instituttsektoren. Omtrent 8 prosent gjorde ett sektorbytte, med 6 prosent som gikk fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler og 2 prosent motsatt vei.

2015-kohorten hadde lik stabilitet, med 91 prosent som forble i én sektor. Her var 93 prosent i universiteter og høyskoler og 83 prosent i instituttsektoren. Kun 29 prosent gjorde ett sektorbytte, hvorav 15 prosent gikk fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler og 5 prosent i motsatt retning.

Stillingsmobiliteten er knyttet til karriereutvikling: 61 prosent av 2012-kohorten og 54 prosent av 2015-kohorten gjorde stillingsendringer. De som byttet fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler, hadde typisk karriereveien forsker → førsteamanuensis → professor. For de som flyttet motsatt vei, var postdoktor → forsker vanlig. Blant dem som forble i én sektor, var førsteamanuensis til professor en vanlig utvikling i universiteter og høyskoler, mens forsker II til forsker I var mest typisk i instituttsektoren.

Tabell 3.6. Mobilitet i sektorer for gruppen 6-10 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012 og 2015-kohortene

Kategori	2012-kohort	2015-kohort
Forblir i samme sektor	72	71
- Universiteter og høyskoler	96	93
- Instituttsektoren	79	83
Flytter én gang	28	29
- Instituttsektoren → Universiteter og høyskoler	21	15
- Universiteter og høyskoler → Instituttsektoren	6	5
Mer enn ett sektorbytte	2	<1prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Gruppen med mer enn 10 år siden doktorgrad

I gruppen med mer enn 10 år siden avlagt doktorgrad, er mobiliteten lavest, og stabiliteten i én sektor høyest.

I 2012-kohorten forble 80 prosent i én sektor, hvorav 60 prosent i Universiteter og høyskoler og 20 prosent i instituttsektoren. Sektorskifter var svært sjeldne, med kun 3 prosent som gikk fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler og 1 prosent i motsatt retning.

For 2015-kohorten var stabiliteten også lik, med 80 prosent i én sektor, hvorav 96 prosent i universitets- og høyskolesektoren og 91 prosent i instituttsektoren. Sektorskifter forekom hos 20 prosent, med kun 10 prosent som gikk fra instituttsektoren til universitet- og høyskolesektoren og 3 prosent motsatt vei.

Stillingsmobiliteten var lavere enn i de yngre gruppene: 52 prosent av 2012-kohorten og 60 prosent av 2015-kohorten gjorde stillingsendringer. En typisk utvikling inkluderte forsker → professor for de som flyttet fra instituttsektoren til universiteter og høyskoler, mens førsteamanuensis → forsker var vanlig for de som flyttet motsatt vei.

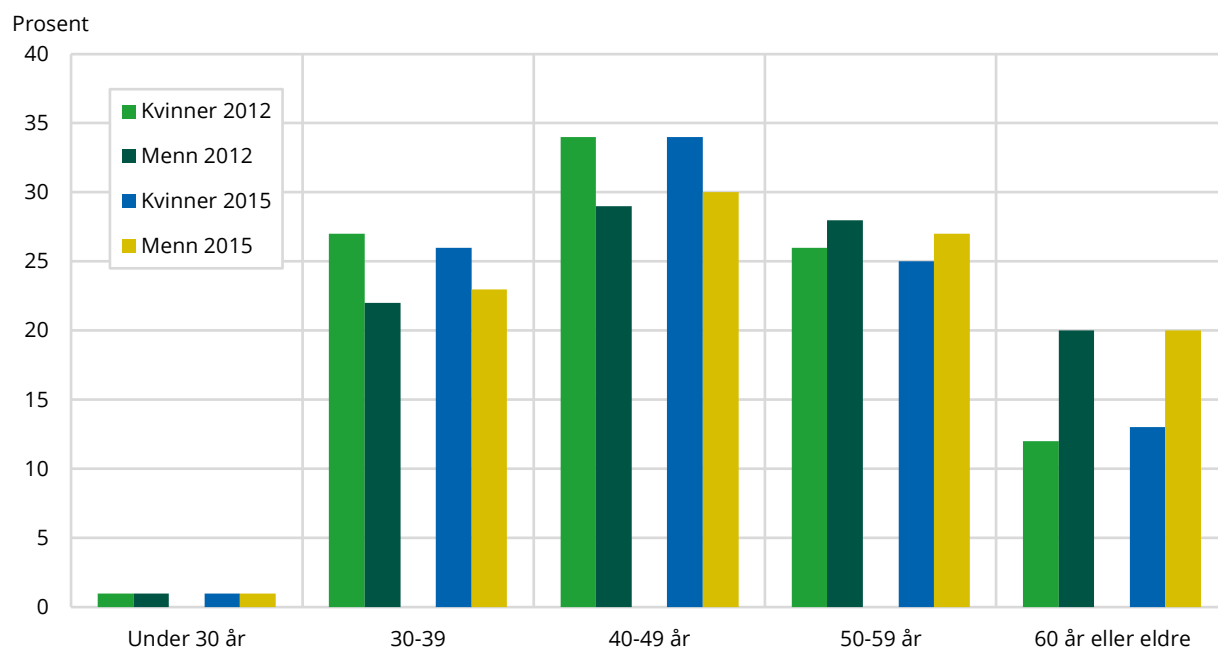
Tabell 3.7. Mobilitet i sektorer for gruppen mer enn 10 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012 og 2015-kohortene

Kategori	2012-kohort	2015-kohort
Forblir i samme sektor	80	80
- Universiteter og høyskoler	99	96
- Instituttsektoren	86	91
Flytter én gang	20	20
- Instituttsektoren → Universiteter og høyskoler	13	10
- Universiteter og høyskoler → Instituttsektoren	3	3
Mer enn ett sektorbytte	2	1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

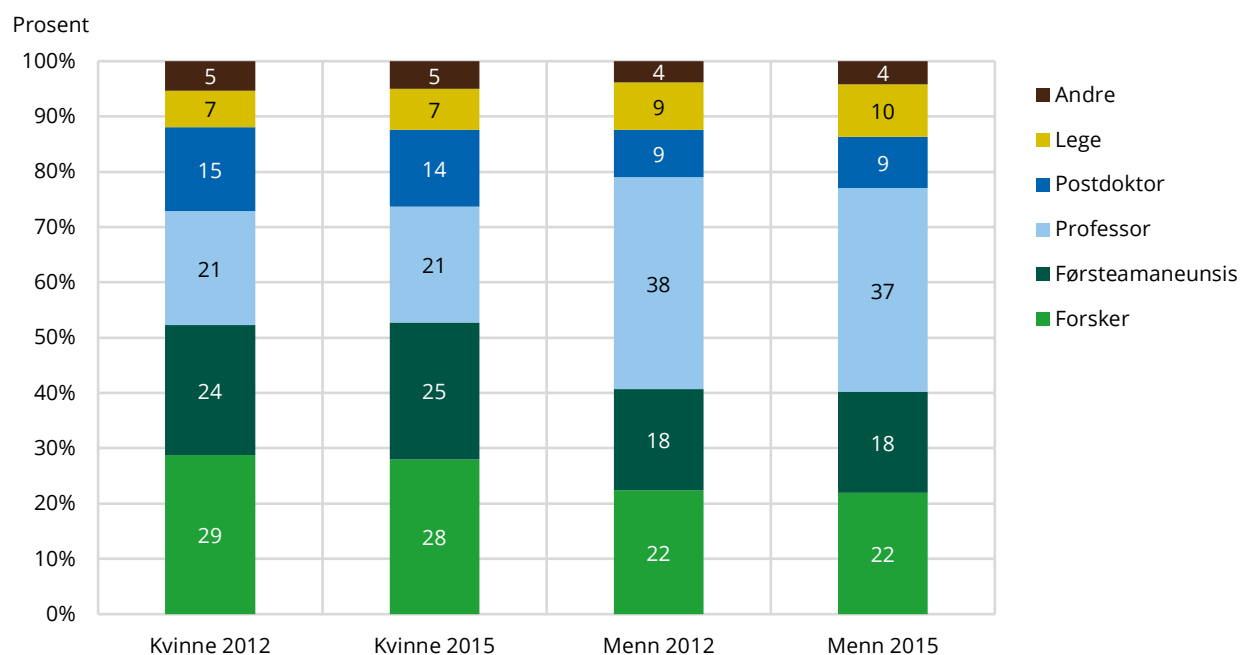
3.3. Menn og kvinner

Når det gjelder menn og kvinner er det noen demografiske forskjeller. Kvinnene er i gjennomsnitt tre år yngre enn mennene. Slik det kommer frem av figur 3.7 ser man at kvinner har større andeler av sin populasjon i begge kohortene i de yngre kategoriene, mens menn er mer representert i de eldste kategoriene. Dette er ikke overraskende, ettersom det først i 2014 var like mange kvinner som menn blant de som disputerte i Norge. Før dette var det en overvekt av menn. Det vil dermed være flere menn med doktorgrad i de eldre aldersgruppene.

Figur 3.7. Aldersgrupper for menn og kvinner (prosent) for 2012-kohorten og 2015-kohorten

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Stillingsfordelingen for menn og kvinner i kohortåret 2012 og 2015 for hver populasjon vises i figur 3.8. Kvinner er i begge kohortene flest i stillinger som postdoktorer og i forskerroller, med henholdsvis 14–15 prosent og 28–29 prosent av kvinnene i stilling som forsker og postdoktor. Menn har en lavere andel i disse kategoriene, med 9 prosent i postdoktorstillinger og 22 prosent i forskerstillinger. Blant professorene er det flest menn, 37–38 prosent av mennene befinner seg i denne stillingen, mens kun 21 prosent av kvinnene er i samme stilling. Kvinner er det derimot flere av i førsteamanuensis stillinger, med 24–25 prosent sammenlignet med 18 prosent av mennene. Slik det fremkommer tidligere i teksten om typiske stillingsløp innad i akademia ser vi at stillingen som ofte er forløper til professor, førsteamanuensis, har flest kvinner. Ser vi på stillingsgruppen i 2023, ser vi flere kvinner i professorstillinger, 33–31 prosent, mens menn holder seg stabile på rundt 37 prosent.

Figur 3.8. Kvinner og menns fordeling på stillingsgrupper i akademia (prosent) for kohort 2012 og 2015. I 2012 og 2015

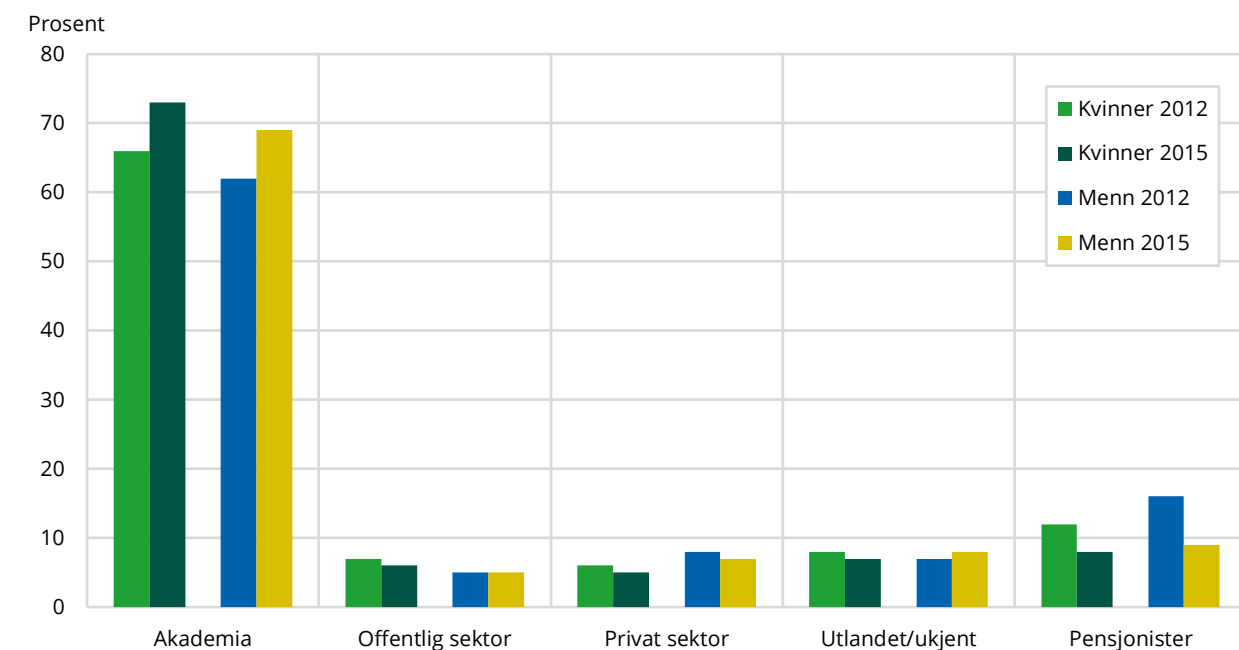
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Mobiliteten mellom sektorer for kvinner og menn i begge kohortene 2012 og 2015 følger i stor grad de samme mønstrene som for hele populasjonen. Figur 3.9 viser sektorplassering for kjønnene og kohortene ved 2023. Majoriteten forblir i akademia, med henholdsvis 66–73 prosent av kvinnene og 62–69 prosent av mennene fortsatt tilknyttet denne sektoren. Dette viser en noe høyere andel kvinner enn menn i akademia, særlig i 2015-kohorten.

Når det gjelder offentlig og privat sektor, er forskjellene mellom kjønnene små. Kvinner har noe høyere representasjon i offentlig sektor (6–7 prosent mot 5 prosent for menn), mens menn har en noe større andel i privat sektor (7–8 prosent mot 5–6 prosent for kvinner). Dette kan indikere at menn i større grad søker muligheter utenfor offentlig sektor, mens kvinner oftere velger offentlig sektor fremfor privat.

Andelen i kategorien "utlandet/ukjent" er relativt jevn mellom kjønnene, med små variasjoner mellom kohortene. For både kvinner og menn utgjør dette 7–8 prosent.

Den største kjønnsforskjellen finnes i pensjonistkategorien, hvor 12–16 prosent av mennene er pensjonister mot 8–12 prosent av kvinnene. Dette skyldes sannsynligvis den høyere startalderen blant menn i kohortene, noe som fører til at flere menn enn kvinner rekker å pensjonere seg innen 2023. Forskjellen er særlig markant i 2012-kohorten, hvor en betydelig større andel menn enn kvinner har forlatt arbeidslivet gjennom pensjonering.

Figur 3.9. Sektorfordeling i 2023 for kvinner og menn. Kohortene 2012 og 2015. Prosent

ilde: Statistisk sentralbyrå

3.4. Fagområder

Mobiliteten og sammensetningen av forskerpopulasjonene i 2012- og 2015-kohortene varierer mellom fagområdene Medisin og helsefag, Matematikk, teknologi og landbruk, og Humaniora og samfunnsvitenskap.

Medisin og helsefag

Medisin og helsefag kjennetegnes av en jevn kjønnsfordeling, med 50,2 prosent kvinner og 49,8 prosent menn i 2015-kohorten. Det er en liten økning i kvinneandelen fra 2012-kohorten (46,7 prosent kvinner). Fagområdet har en relativt høy gjennomsnittsalder på 49,3 år i 2015-kohorten, noe som er konsistent med 49,6 år i 2012. Leger utgjør den største stillingsgruppen (29,6 prosent i 2015), etterfulgt av forskere og professorer. Postdoktorer utgjør 15,5 prosent.

Medisin og helsefag har også den laveste andelen forskere med utenlandsk doktorgrad (10,6 prosent i 2015). Andelen forskere som forblir i akademia har økt fra 59 prosent i 2012 til 66 prosent i 2015, mens overganger til offentlig og privat sektor forblir stabile. Pensjonistandelen er betydelig lavere i 2015-kohorten (8,6 prosent) enn i 2012 (15,1 prosent), noe som reflekterer en yngre populasjon.

Matematikk, teknologi og landbruk

Dette fagområdet er sterkt dominert av menn, med 70 prosent menn og 30 prosent kvinner i 2015-kohorten, en liten nedgang fra 71,4 prosent menn i 2012. Gjennomsnittsalderen er også lavere enn for de andre fagområdene, på 45,7 år i 2015 og 45,6 år i 2012.

Matematikk, teknologi og landbruk har den høyeste andelen med utenlandsk doktorgrad, som har økt fra 26,7 prosent i 2012 til 29,6 prosent i 2015. Dette fagområdet har også en høyere andel forskere som befinner seg i kategorien «utlandet/ukjent» sammenlignet med de andre fagområdene. I 2015-kohorten er 10,9 prosent i denne kategorien, noe som er betydelig høyere enn for medisin (6 prosent) og humaniora og samfunnsvitenskap (5,1 prosent)..

Andelen forskere som forblir i akademia er også høy (71 prosent i 2015 og 64 prosent i 2012), mens overganger til offentlig og privat sektor er lave. Professorer og forskere utgjør de største stillingsgruppene, med en økning i andelen professorer i 2015-kohorten (37,4 prosent mot 37,1 prosent i 2012).

Humaniora og samfunnsvitenskap

Humaniora og samfunnsvitenskap har en kjønnsfordeling med 43,7 prosent kvinner og 56,3 prosent menn i 2015-kohorten. Dette er en økning i kvinneandelen fra 40,8 prosent i 2012. Gjennomsnittsalderen i Humaniora og samfunnsvitenskap er på 49,6 år i 2015 og 49,9 år i 2012.

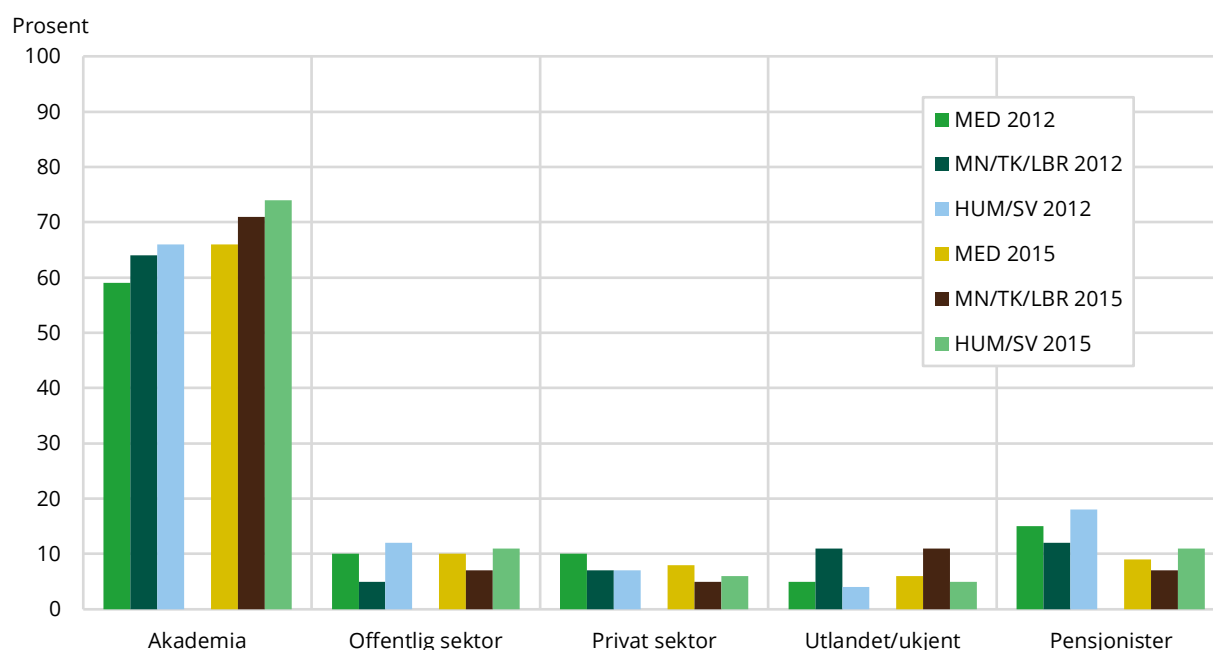
Andelen forskere som forblir i akademia er den høyeste blant fagområdene, med 74 prosent i 2015-kohorten og 66 prosent i 2012-kohorten. Samtidig har privat sektor en relativt lav andel (5,5 prosent i 2015), og pensjonistandelen er høy, spesielt i 2012-kohorten (17,6 prosent). Førsteamanuenser og professorer utgjør de største stillingsgruppene i begge kohorter, og mange følger tradisjonelle karriereveier i akademia.

Tabell 3.8. Andel med utenlandsk doktorgrad for 2012- og 2015-kohortene etter fagområde. Prosent

Fagområde	2012 Kohort	2015 Kohort
Medisin og helsefag	9,7	10,6
Matematikk, teknologi og landbruksfag	26,7	29,6
Humaniora og samfunnsvitenskap	20,4	21,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.10. Sektorfordeling i 2023 for fagområder. For 2012- og 2015-kohortene. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.5. Oppsummering

Analysen av mobilitetsmønstre blant forskere med doktorgrad i 2012- og 2015-kohortene viser at majoriteten av forskerne forbli i akademia, men det finnes variasjoner mellom kohortene, fagområdene, og andre demografiske variabler. For 2012-kohorten som blir fulgt i 11 år er 64 prosent fortsatt i akademia i 2023. For 2015 kohorten som blir fulgt i 8 år er 72 prosent fortsatt i akademia i 2023. Av de som har vært i akademia hele perioden er andelen høyere for 2015-

kohorten, med 68 prosent, sammenlignet med 2012-kohorten med 59 prosent. Mobilitet ut av akademia er begrenset, blant de som forlater akademia returnerer rundt 11 prosent til akademia innen 2023.

Det er vanligst at de som er tidlig i karrieren sin, eller som nyligere har disputert, drar til utlandet/ukjent. For 2012-kohorten var 12 prosent innom denne sektoren, og 42 prosent av disse ble værende i utlandet/ukjent, mens 10 prosent dro innom utlandet for 2015 kohorten og 40 prosent av disse ble værende i utlandet/ukjent frem til 2023. Flertallet av de som dro, hadde internasjonal bakgrunn, særlig fra Europa og Asia, og var i stillinger som postdoktorer (55 prosent i 2012-kohorten). Gruppen preges av høy internasjonal mobilitet.

Omtrent 8 prosent av begge kohortene var i privat sektor i 2023. Få som drar til privat sektor returnerer til akademia (1–0,5 prosent). Blant de som beveger seg til privat sektor, blir flertallet værende der (75 prosent i 2012 og 81 prosent i 2015), noe som tyder på at denne sektoren ofte representerer et permanent karrierevalg.

Offentlig sektor er en stabil destinasjon for 6–7 prosent av populasjonen i 2023, med en noe høyere returandel til akademia enn fra privat sektor. Andelen som blir værende i offentlig sektor, er noe lavere enn i privat sektor, med 63–66 prosent av de som drar dit.

Oppnådd pensjonsalder er en sentral årsak til avgang fra akademia, særlig blant de med mer enn 10 år siden doktorgrad. I 2012-kohorten har 15 prosent pensjonert seg innen 2023, mens andelen for 2015-kohorten er 9 prosent. Flertallet pensjoneres fra akademia, noe som understreker sektoren at de som får faste stillinger i akademia gjerne blir værende der til de når pensjonsalder.

Analysen av mobilitetsmønstrene blant doktorgradsgrupper viser tydelige forskjeller basert på hvor lenge det er siden disputas, med en dominerende tendens til at flertallet forblir i akademia gjennom hele perioden. For forskere som nylig har disputert (0–5 år), ser vi en høy grad av internasjonal mobilitet, der rundt 10 prosent har vært innom kategorien "utlandet/ukjent". Samtidig forblir 70–73 prosent i akademia, med 26–27 prosent i stillinger som postdoktor. Denne gruppen er den mest fleksible og utforsker ofte tidlige karrieremuligheter utenfor akademia, samtidig som 23 prosent av de som forlater akademia har returnert innen 2023.

For forskere som har hatt doktorgrad i 6–10 år, øker stabiliteten, med 76–78 prosent som fortsatt er i akademia. Karriereutviklingen er tydelig, med flere som går over i faste stillinger som førsteamanuensis (28–29 prosent) og professor (20 prosent). Mobilitet mellom sektorer reduseres, men rundt 5–8 prosent gjør fortsatt ett sektorbytte, oftest mellom instituttsektoren og universiteter og høyskoler. Internasjonal mobilitet avtar også i denne gruppen, med kun 5–6 prosent som er i "utlandet/ukjent" etter 10 år.

Blant de som har hatt doktorgrad i mer enn 10 år, ser vi den høyeste stabiliteten, men andelen som forblir i akademia reduseres til 56–67 prosent. Dette skyldes i stor grad pensjonering, dette gjelder 15–25 prosent av denne gruppen. Rundt 57–59 prosent av forskerne i denne gruppen er professorer, noe som reflekterer at denne gruppen har nådd de høyeste stillingsnivåene i akademia. Mobiliteten til andre sektorer er svært lav, og kun 3 prosent gjør ett sektorbytte.

Demografiske forskjeller viser at yngre grupper (0–5 år siden disputas) har jevnere kjønnsbalanse, med omtrent 50 prosent kvinner, sammenlignet med 27–31 prosent kvinner i gruppen som har hatt doktorgrad i mer enn 10 år. Andelen norskfødte øker med karriereløpet, fra 63–67 prosent i gruppen 0–5 år siden disputas til 73–76 prosent i gruppen >10 år. Utenlandsk doktorgrad er også mer vanlig i yngre grupper, med 32–35 prosent for de med 0–5 år siden disputas og opp til 43–44 prosent i gruppen >10 år.

Samlet sett viser analysen at akademia er en stabil sektor for forskere gjennom karrieren, med 70–78 prosent av forskerne i de første 10 årene som forblir i sektoren. Selv i gruppen >10 år siden disputas, hvor pensjonering påvirker tallene, er det en betydelig andel (56–67 prosent) som fortsatt er i akademia. Mobiliteten reflekterer både individuelle karrierevalg og strukturelle trekk som internasjonalisering og økt kjønnsbalanse i de yngre kohortene, som peker mot gradvise endringer i forskerpopulasjonen mot mer mangfold og kjønnsbalanse.

Blant fagområdene har Humaniora og samfunnsvitenskap den høyeste andelen som forblir i akademia (74 prosent i 2015-kohorten), mens Matematikk, teknologi og landbruk har høyest andel med utenlandsk doktorgrad (29,6 prosent i 2015). Medisin og helsefag har høy intern mobilitet, med en økning fra 59 prosent til 66 prosent som forblir i akademia fra 2012- til 2015-kohorten.

Kvinnelige forskere er jevnere fordelt i yngre kohorter, men er underrepresentert i professorstillinger (33 prosent i 2015 mot 37 prosent for menn). Kjønnsforskjeller er også tydelige i pensjonistandelen, hvor menn utgjør en større andel (16 prosent i 2012 mot 12 prosent for kvinner).

Samlet sett viser analysen en stabil forskerpopulasjon med begrenset mobilitet ut av akademia og klare mønstre knyttet til sektor, fagområde og demografi. Tallene understreker akademias tiltrekningskraft som en langsiktig karrierevei, særlig for forskere med sterk tilknytning til sektoren fra tidlig i karrieren. Funnene åpner for videre analyser av hvordan forskernes mobilitet påvirkes av sosiale faktorer som deres sosiale bakgrunn og statsborgerskap. En slik utvidelse kan gi verdifull innsikt i hvorvidt sosioøkonomisk bakgrunn og det å få norsk statsborgerskap spiller en rolle i forskernes karrierevalg og deres stabilitet i det norske forskningssystemet.

Referanser

- Frølich, N., Wendt, K. K., Reymert, I., & Tellmann, S. M. (2019). *Attraktive akademiske karrierer?* NIFU-rapport 2019:5.
- Iversen, E. J., Gulbrandsen, M., & Klitkou, A. (2014). *International and Sector Mobility in Norway*. NIFU-rapport 2014:21.
- Kunnskapsdepartementet. (2022). *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032* (Meld. St. 5 (2022–2023)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-5-20222023/id2931400/>
- NIFU. (2024.). *BalanseHub Resource Centre for Gender Balance, Diversity and Inclusion in Norwegian Research*. Hentet fra <https://www.nifu.no/prosjekter/balansehub-resource-centre-for-gender-balance-diversity-and-inclusion-in-norwegian-research/>
- Statistisk sentralbyrå. (2024). *Forskerrekrutteringsmonitor*. <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/forskning-og-innovasjon-i-naeringslivet/statistikk/forskerpersonale>
- Norges forskningsråd. (2023.). *BALANSE+*. Hentet fra <https://www.forskningsradet.no/utlysninger/2023/kjonnssbalanse-mangfold-og-inkludering-i-norsk-forskning/>
- Norges forskningsråd. (2024). *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet* <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/>

Figurregister

Figur 1.1.	Antall personer i utvalgte stillinger som krever doktorgrad, ved norske universiteter, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutter. 1999–2023	8
Figur 1.2.	Fordeling av ph.d.-kandidater tatt opp fra og med 2005 og som har disputert per 2023 etter sektor og år for disputas. Prosent	9
Figur 1.3.	Fordeling av norske og ikke-norske doktorgradsutdannede i 2023 etter sektor.....	10
Figur 2.1.	Aldersgrupper for 2012-kohorten av forskere/fagligpersonale i akademia med avlagt doktorgrad i 2012. Prosent.....	14
Figur 2.2.	År siden disputas for 2012-kohorten. År siden 2012. Prosent	15
Figur 2.3.	Aldersgrupper for 2015-kohorten av forskere/fagligpersonale i akademia med avlagt doktorgrad i året 2015. Prosent.....	16
Figur 2.4.	År siden disputas. 2015-kohorten (prosent). År siden 2015. Prosent.....	17
Figur 3.1.	2012-kohorten av forskere/faglig personale med doktorgrad i akademia etter arbeidssted i hhv. 2012, 2015, 2018, 2021 og 2023. Tall etter sektor for 2023 (n = 13.260).....	18
Figur 3.2.	2015-kohorten av forskere/faglig personale med doktorgrad i akademia etter arbeidssted i hhv. 2015, 2018, 2021 og 2023. Tall etter sektor for 2023 (n=15.759).....	18
Figur 3.3.	Fordeling på verdensdel for fødeland 2012-kohort. Prosent. n=13.260	20
Figur 3.4.	Fordeling på verdensdel for fødeland 2015-kohort. Prosent. n=15.759	20
Figur 3.5.	Kjønnsfordeling blant populasjonen i 2012-kohorten og 2015-kohorten (prosent) 2012 n =13.260, 2015 n=15.759	23
Figur 3.6.	Sektorfordeling i 2023 for 2012-kohorten og 2015-kohorten. Prosent.....	24
Figur 3.7.	Aldersgrupper for menn og kvinner (prosent) for 2012-kohorten og 2015-kohorten	28
Figur 3.8.	Kvinner og menns fordeling på stillingsgrupper i akademia (prosent) for kohort 2012 og 2015. I 2012 og 2015	29
Figur 3.9.	Sektorfordeling i 2023 for kvinner og menn. Kohortene 2012 og 2015. Prosent	30
Figur 3.10.	Sektorfordeling i 2023 for fagområder. For 2012- og 2015-kohortene. Prosent	31

Tabellregister

Tabell 3.1. Mobilitet til og fra utlandet/ukjent (prosent) 2023. Prosent.....	19
Tabell 3.2. Andel pensjonister (prosent) totalt, fra akademia og andre sektorer. 2012 og 2015	22
Tabell 3.3. Demografiske kjennetegn for doktorgradsgruppene i akademia. 2012 og 2015-kohortene.....	23
Tabell 3.4. Sektorfordeling for 2012-kohorten og 2015-kohorten i 2023. (prosent) 2012 n = 13.260, 2015 n =15.759	24
Tabell 3.5. Mobilitet i sektorer for gruppen 0-5 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012- og 2015-kohortene	26
Tabell 3.6. Mobilitet i sektorer for gruppen 6-10 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012 og 2015-kohortene	27
Tabell 3.7. Mobilitet i sektorer for gruppen mer enn 10 år etter disputas (prosent av de som forblir i akademia) for 2012 og 2015-kohortene	27
Tabell 3.8. Andel med utenlandsk doktorgrad for 2012- og 2015-kohortene etter fagområde. Prosent	31